

SPENER, PHILIPP JACOB

**Det andeliga presterskapet, af Gudz
heliga ord korteligen beskrifwit, och med
gudelige lärares instämmande witnessbörder
bekräftadt: först i tyskan sammanskrifwit af
doct. Philip. Jacob Spener; men nu**

Reval
1722

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

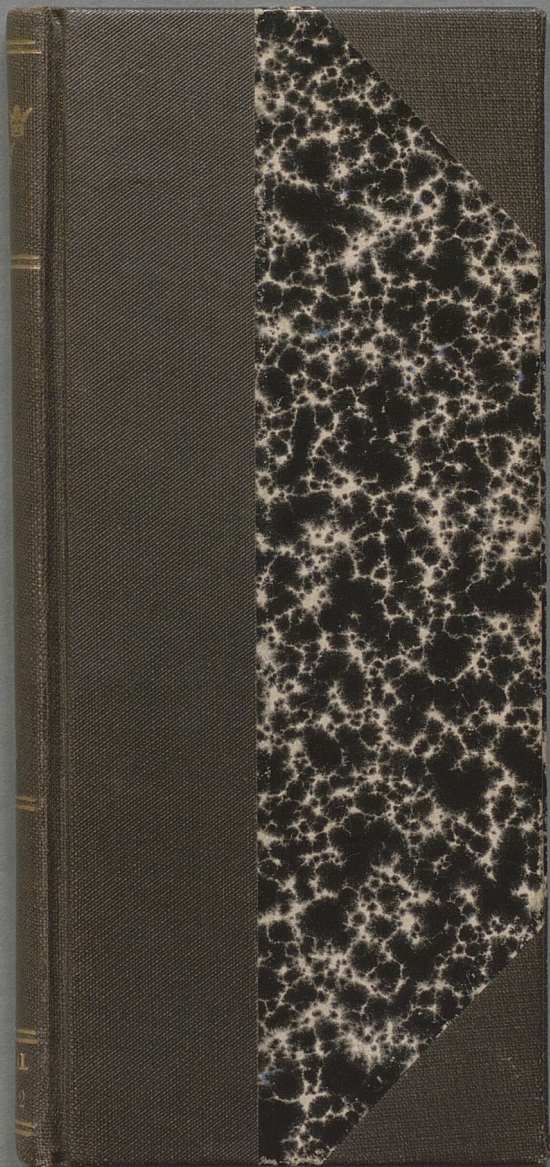
- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

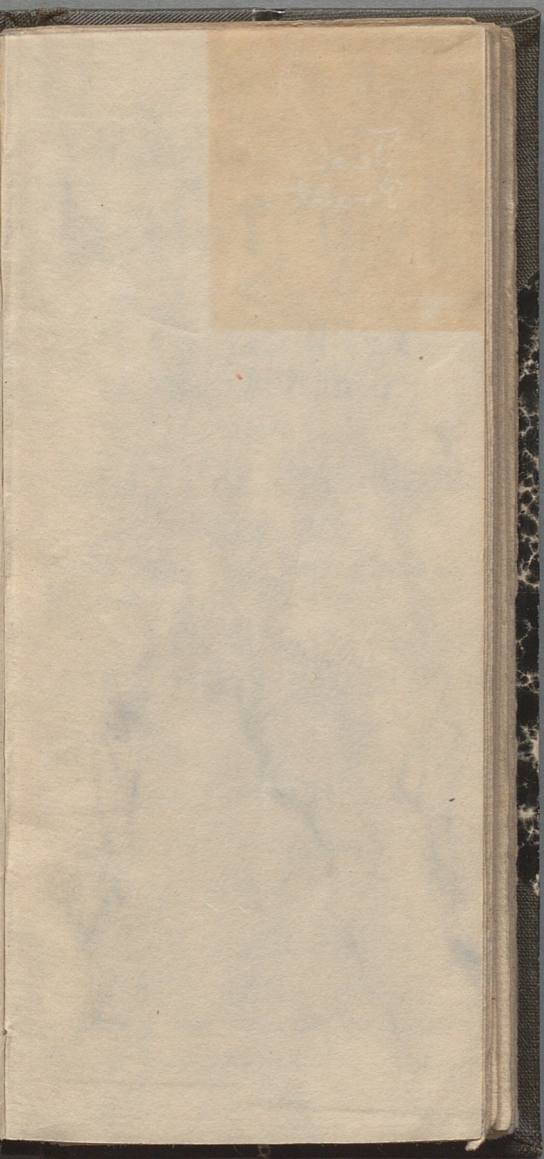
Teol.

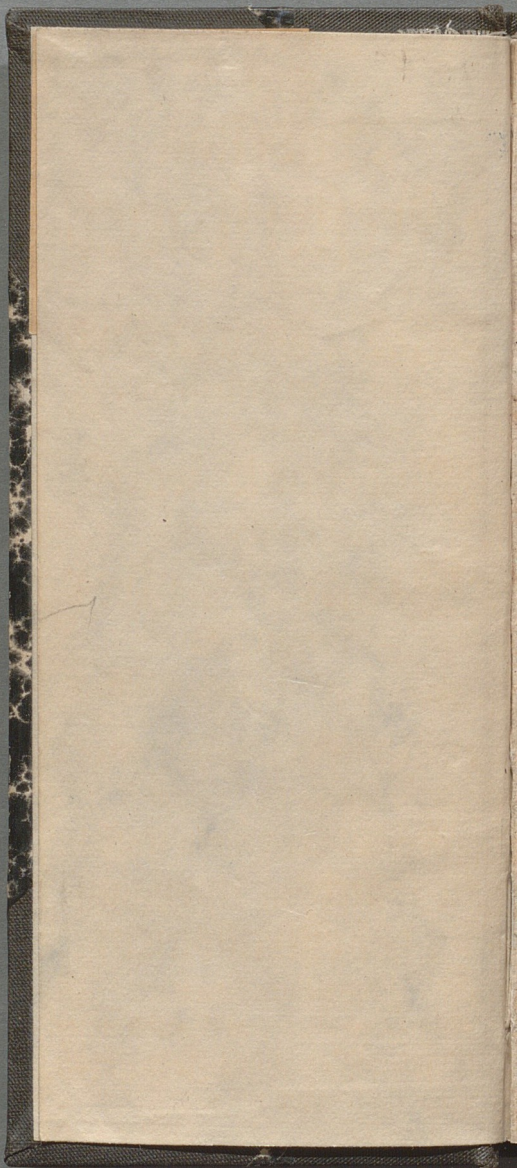
Prakt.

1700 - 1829

EX. B

SPENER, P. J.

Det
Ändeliga
Presterskapet/

af

W. A. D. S. Heliga Ord

korteligen beskriwit/

och med

Ändelige Lärarens

instämmande

Witnessbörder

bekräftadt:

Först i Lyskan sammanskrifwit.

af

Doct. Philip. Jacob Spener;

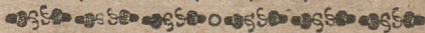
men nu sedermera/

för des stora nytta skull/

til märckelig Upbyggelse

i Christendomen/

på Swenska öfversatt.

Tryckt i Reval hos Joh: Köhler

Åhr 1722.

155

156

fu
n
a
r
C
ch
S
n
h
li
S
o
p
o

Företal.

Älskelige Läsare!

Bland andra härli-
ga förmoner / som rått
Christna och Gudsbarn /
fram för alla Ogudachtige och
wärdzligen sinade Menniskior
åga / är sannerligen icke den
ringaste / at the Prester för
GUDI kallade warda: hwil-
cken härlik ähretitel dem deras
Frelsare Jesus Christus ige-
nom sit lidande och död för-
wärfwat och tillwåga kommit
hafwer / såsom derom uttrycke-
liga orden låsas uti Uppb. 1/6.
Han (nemligen Christus) har
of ålskat och twagit of af
wåra synder med sit blod /
och gjort of til Konungar
(12 och

och Prester för GUDI och
 sinom Fader. Uti 1 Pet. 2/5.9.
 säger then Helge Ande til alla
 Christtrogna: J ären et he-
 ligt Presterkap / til at off-
 ra andelig offer / som GUDI
 äro tacknemlig genom Je-
 sum Christum. Dese för-
 träffliga ähretitlar och Nam-
 nen äro så store och besynner-
 lige / at inga titlar i werlden
 högre och ädlare wara kunna.
 Ty så mycket högre och ädlare
 som GUD sielf är än alle crea-
 tur i himmelen och på jorden-
 ne / så kan och intet högre och
 ädlare någonsin uptänckt och
 nembd warda / än desse Nam-
 nen betyda och innebära. Dan-
 sedt nu denna höga wördnad
 och lycksalighet allom Christ-
 trognom och GUDz Barnom
 i gemen tillkommer / och hwar
 och en har sig i synnerhet at til-
 ägna / och GUD dem därtill
 kallad / så är ändock der hoos
 högeligen at betlaga / at den
 stör-

största hoopen af de nu förtij-
 den så kallade Christne / sådan
 deras Wördnad ringa achta/
 och i wädret slå. Man will
 denna gången förtijga Wärl-
 denes Barn och Skrymtare/
 hwilcka sig icke allenast med
 deras syndiga lefwerne / till
 denne Wördnad och Höghet o-
 wärdige giöra / utan och twert
 emot det andeliga Presterska-
 petz Plicht wandra / wiljande
 icke en gång namnet deraf hö-
 ra och tåla / hwilckas ondsko
 denne wärldenes Gud / den
 leda Satan desto mehra un-
 derstödjia söker / som han wäl
 weet / at därigenom Menni-
 skiorna beshinnerligen hans rij-
 ke understödjia / och emot Chri-
 sti rijke stråfwa. Som nu det-
 ta allmenna andeliga Presters-
 kapet här tils en lång tijd i lä-
 gerwall legat och warit ; alt-
 so fordrar högsta nödwändig-
 heten om eliest den rätta Chri-
 stendomen igen skall winna sin

råtta framgång / at man der
 om af Gudz Ord flitigt lærer
 des nödwändighet wijsar och
 föreställer / huru och på hwad
 sätt / hwar och en Christen har
 sig uti detta at öfwa / och det
 så mycket mehra / som det / ty
 wärr! i desse tijder dertill kom-
 ma synes / at man denna Gu-
 deliga läbran / aldeles förka-
 sta / ofullkommen och feelach-
 tig them Christnom föreställa
 wil / eller och aldeles som falsk-
 lärig anseer / at meniskiorna be-
 gynnä deras plicht i detta måhl
 aldeles i twifwelsmåhl dra-
 ga. Swartföre man och offta /
 ibland så kallade Christna / när
 en den andra upbygga / lära
 eller bättra åstunder / måste
 höra säijas: Swem har tig
 satt til min Prest: detta /
 som tu med mig förehaf-
 wer / Kommer icke tig till /
 utan mina ordenteliga Lär-
 rare och Predikanter; alt-
 så hafwa de måste denne tids-
 sens

er sens Christna af fåkunoghet i
 er den falska wahnän råkat/ som
 ch skulle sådane / allom anbefalte
 D plichter/ endast ordenteliga Lå-
 r rare och Predikanter angå/ och
 et altså ingen Christen / om den
 andras siäl och salighet hafwa
 sig at bekymra. Men denne
 stora fåkunoghet / ogrundade
 Låra / oförtiente mistancka/
 ja den deruppå aldeles syfftan-
 de förbod / at förtaga / och den-
 ne af Gudi uti hans Ord / of-
 så högt anbefalte Christnas-
 Plicht uti sieltwa öfning at
 sättia / har man närwarande/
 en wår Kyrckiones förnäma
 Lärares lilla Tractat, bestående
 uti tydeliga / med Gudz Ord
 aldeles öfwerens stämmande
 frågor och swar / utaf Tyskan
 uti Swenskan öfwersättia lå-
 tit / och härmed igenom trycket
 den förfallene Christendomen
 till hielp komma / och såsom
 föreställa welat / den höga och
 nödwändigiga Christnas plicht/
 samt

samt oundwiskeliga allmänna
 Skyldighet / derjemte sielfwa
 sättet/huru och hwar uti sam-
 ma efter GUDS Ord bör öf-
 was / med bifogade gamla och
 nya Lärares eenliga Wittnes-
 böder. GUD befrämie detta
 Wärdet til sins Hel. Namns
 Ähra/den sanna Christendoms
 förkofring / och många siälars
 upbyggelse / för sin käre Sons
 wår högtförtiente Frelsares
 JESU Christi skull/
 Amen!

3 SESU Namn/ Amen!

1. Hvad är det Andeliga
Presterskapet ?

Het är den Rättigheet/
hwilcken wår Frålsare JEsus
Christus / allom Men-
iskiom förwårswat / hwartil
han och genom sin Helige Anda
mörjer sina Trogna / at de i
Krafft deraf måga och skola
frambara GUDI tacknåmliga
Offer / bedia för sig och andra/
amt hwar och en upbyggia sig
och sin nästa.

2. Står och något i skrifften
om sådant uptecknat ?

Ja wisserligen. Joh. Uppenb.
1. 5. 6. JEsus Christus är ett
twaget wittne / först födder ifrån the
döda / och en Förste öfwer Konun-
garna på jordenne : then oss ål-
lat hafwer och twaget oss af wår

ra Synder med sitt Blod: o 4.
 giordt of till Konungar o d
 Prester för GUDI och sin
 Fader. Och Cap. 5. 10. och ha
 wer giordt of / wårom GUDI eff
 Konungar och Prester: och su
 skole regnera på jordenne: 1. ha
 2. 9. I åren thet utwalda släkt bli
 tet / thet Konungliga Prestel
 skapet / thet Heliga folcket ner
 thet egendoms folcket: At i sin
 len kundgiöra hans Dygd / som
 eder kallat hafwer / af mörkret wo
 sitt underliga Ljus.

3. Hwarföre kallas thet e
 Andeligt Presterskap? sw

Medan de trogna intet fram
 håra några lekamliga utan An
 deliga Offer / och hafwa i följ
 af deras Embete / med idel An
 deliga förrättningar at giöra. ter

I Pet: 2, 5. I och såsom lefwan
 de Stenar / upbygger eder till e
 Andeligt Huuß / och till et he
 ligt Presterskap / till at offra An
 delig Offer / som GUDI äro tacke
 nämlige genom Jesum Christum.

4. Af hwilcken här flyter ett sådant Andeligt Presterkap?

Af den rätta Öfwersta Presten effter Melchisedecks ordning Iesu Christo / (a) hwilcken såsom han ingen effterföljare hafwer uti sitt Presterkap (b) utan allena blifwer en Öfwersta Prest ewignerliga / så har han och giordt sina Christna till Prester under sig för sinom Fader (c) hwilkas Offer och så endast utaf hans hafwa deras Heligheet / och warda Gudi behagelige giorde. (d)

(a) Ps: 110, 4. Herren hafwer sworit / och honom skall thet intet ångra : Tu äst en Prest ewignerliga effter Melchisedecks sätt.

(b) Hebr: 8, 1. 6. Wij hafwom en sådana Öfwersta Prest / som sitter på högra Handen på Majestätens stohl i Himmelen ; och är en skaffare öfwer the helige Gåfwor / och öfwer the sanskylliga Tabernaklet / hwilcket Gud uprest hafwer / och ingen Menniska. Ty hwar och en Öfwersta Prest warder skickad till at offra Gåfwor och Offer /

therföre är thet af nöden / att the
 ne och något hafwer / thet han offra
 skall / hwar han nu wore på jordens
 ne / så woro han icke Prest / the
 Prester äro the ther effter Lage
 offra gåfwor / hwilcke tiåna effte
 synene / och fugganom till de him
 melste ting / såsom Mose af GUD
 swarat wardt / tå han skulle full
 komma Tabernaklet : Se till / så
 han / att tu gör alt effter den effter
 syn / som tig wist är på berget :

Hebr: 7, 23-28. Hine äro män
 ga Prester wordne / therföre a
 döden lät them icke blifwa : Men
 thenne effter han blifwer ewinner
 liga / hafwer ett oförgångeligt Pre
 sterkap / hwarföre han och kan e
 winnerliga saliga göra them / som
 genom honom komma till GUD / och
 lefwer alltid / och beder för them
 Ty en sådana **Öfwersta** Prest
 höfdes oß hafwa / then ther Helig
 woro / ofkyldig / obesmittadt / skild
 frå Syndare / och högre än Hinnes
 melen. Hwilcken icke dageliga be
 höfde såsom the andre Öfwersta
 Presterne / först för sina jegna syn
 der offra / och sedan för Folckens
 synder : ty han gjorde thet ena reso
 tå han sig sielf offrade : ty Lagem
 sats

hett sätter Menniskior till Öfwersta
Prester / som swagheet hafwa; men
Dessens Ord / som effter Lagen sagdt
är / thet sätter Sonen / ewig och
fullkommelig.

(c) Uppenb: Boken 1, 5. 6. bese
dra frågan.

(d) 1. Petr: 2, 5. som Gudi äro
acknåmlige genom Jesum Chri:
stum.

5. Huruledes warda då dhe
Christna gjorde till Prester?

Såsom uti Gambla Testa-
mentet Presterna intet bleswo
bertill utwalde / utan födde / alt-
så är och nya födelsen / uti Dö-
pelsen desamma / som försätter
oss i GUDz Barna Rättigheet /
och tillika uti det därwid för-
skäppade Andeliga Presterkap.

Jac: 1, 18. Han hafwer oss föde
effter sin willia / genom sanninges
Ords Ord / på thet wij skulle wara
försklingen af hans Creatur.

6. Hörer intet och så Smörjel-
sen till detta Presterskapet?

Ja; lijka som Gambla Testa-
mentens Prester bleswo med en

helig Smörje-Olia (a) inwigdet
 och **CHRISTUS** afwenwad
 är till sitt Ambete smord worden
 med then Alldrägeligaste Glädie-
 nes Olia then Heliga Anda (b) och
 therutaf kallas **CHRISTUS** det ä-
 en Smorder / så har han och af
 nåde (c) giordt sina Trogna dehl-
 achtiga af en sådan Smörjelse / så
 än uti ett ringare Mått. (d)

(a) 2 Mose B: 28, 41. Tu skall
 smörja them (Arons Söner) och
 fylla thetas händer / och wiga them
 at the blifwa mina Prester.

(b) Ps: 45, 8. Tu älskar Rättfär-
 dighetene och hatar ogudacktigt wä-
 sende / therföre hafwer **GUD** / tillä-
GUD / smort dig med Glädienerallt
 Olia / mehr än tina Medbröder.
 Hebr. 1, 9.

(c) Joh: 1, 6. Af hans fullheet
 hafwe wij alle fådt / och nåd för nåd.

(d) Ps: 45, 8. Mer än tina Med-
 bröder. Hebr. 1, 9.

7. Så äro då alle trogna
Christne af denna Smörjel-
 sen dehlachtige?

Ja / de hafwa alle undfått
 Smör

Smörjelsen / hwilcken och blifwer
 wd them / så länge the i GUDS
 ordning framhårda.

I Joh: 2, 20. J hafwen smörjel-
 se af them Heliga / och weten alt.
 1 Joh: 27. Den smörjelse som i hafwen
 sätt af honom / blifwer i eder / och J
 behöfwen icke / at någor lærer eder:
 Utan såsom smörjelsen lærer eder
 om all ting / så är thet sant och icke
 lögn / och som hon hafwer lärdt eder /
 så blifwer i henne.

och. Men hwar till är Christus
 sinord?

Til en Konung / Öfwerste Prest
 och Prophet / ty sådane Personer /
 tillägades i Gambla Testamentet
 ne alltid smörjas.

Der. Hwartil warda Christi
 Trogne sinorde?

Likaledes til Konungar / Pre-
 ster och Propheter / eller til Ko-
 nungar och Prester / medan det
 Prophetiska Embetet warder åns-
 då under det Presterliga inbegri-
 pit / såsom wij denna gången wil-
 ja derom handla.

Upp:b:1. 6. besee den 2. Frågan.

10. **Hvilcka äro då sådana Andeliga Prester?**

Alle Christne (a) utan åstundnad / gammal och ung / Man och Qvinna / tjänare och frij. (b)

(a) 1 Pet: 2, 8. see 2. Frågan.

(b) Gal. 3, 28. Här är icke Juda eller Gref; här är icke tjänare eller frij: här är icke Man eller Qvinna. Alle ären J en i Christo J Esu.

11. **Hörer då Presta Namnet intet Predikanterna alla til?**

Nej: Predikanterna äro förtä deras Embete skull intet egentliga Prester / warda och på intet ställag i Nya Testamentet så kallade / utan de äro Christi Tjenare / skaffare till Guds Hemlighheet / Skoppar / äldste / Ewangelij tjänare / ordsens tjänare / som de med dese och andra dylika Namn plåga nämnas / så at det Namnet Prest / är fast mehra alla Christnas allmänna Namn / och kommer mer Predikanterne intet widare til / än såsam andra Christna.

I Cor: 4, 1. Thår skall man håls
la of före / att wij åro Christi tiå
nare / och skaffare till GUDS
Zemligheet. **I** Tim: 3, 1. 2.

Om någor begiårar ett Biskop
(b) Embete / han åstundar en god giå
ning. Så skall nu en Biskop was
jura ostraffelig; med mera alt till den
ella 4: vers: som wårdt år att låsas.

Ephel: 3, 6. 7. Genom Ewanges
lium hwillets tiånare jag wor
den år.

Apostla Giårning 26, 16. Thår
till hafwer jag uppenbarat mig för
tig / at jag skall skicka tig till en
förtånare / och wittne om thet tu
tlifedt hafwer / och theslikes om thet
ållag tig ånnu uppenbara skall. Luc:
/ 1, 2. Såsom the of sagt hafwa / som
af Begynnelsen thet med sin. Dgon
sågo / och sielfwe en dehl word af
thet the sade. (Men uti grundsprå
ket står; och sielfwe warit ordsens
tiånare.)

I Cor: 3, 5. Hoo år nu Paulus?
hoo år Apollo? annat ån etenare/
genom hwilka i hafwen annammat
troon.

I Tim: 5, 17. The Prester (uti
grundspråket lyder thet: the ålde
ste) som wåhl förestå skall man håls
la

la wara dubbel heder wårda / måst
 the som arbeta i ordet och lärdomen
 12. Men äro då Predikanten
 intet allena de Andelige?

Nej / denna titul hörer och alla
 Christna til / Rom. 8 / 5. The som
 fiöglige äro / the äro fiöglige sin
 nade: men the som Andelige äro
 the äro andeliga sinnade. vers. 9
 Men J ären icke fiöglige / utan
 Andelige / om Gldz Anda an
 nars boor uti eder; Ty hwilcken
 icke hafwer Christi Anda / han hö
 rer icke honom till.

13. Hwilcke äro då de Andeli
 ge Presters Embeten?

Desamma äro af mångahanda
 slag / doch kunna wij fördela dem
 uti tree Hufswud Embeten / neml
 det första bestående uti offrande
 Det andra i bediande och wål
 signande: Tredie att umgå
 med Gldz H. Ord. Af hwilcke
 Embeten de twänne första / föras
 altijd till det Presterliga / men
 det sidsta kallas och så eliest deras
 Propheetiska Embete.

14. Men hwad hafwa då de
Andeliga Prester att
offra?

Först och förnämligast sig
sielfwa med alt hwad uti dem är/
så at de intet mehra åstunda wa-
ra sig sielfwom till tienst / utan
honom som them hafwer köpt och
återlost. (a) Fördens skull såsam i
Gamla Testamentet de Diur som
offras skulle/ bleswo först ifrån de
andra Boskapen affskilde; (b) alt-
så måste och de frogna Christne
eller andeliga Prester affskillja sig
ifrån werlden och hennes besmittel-
se / (c) och deraf heka de dått ut-
walda slächtet. (d)

(a) Rom: 6, 13. Gifwer icke
syndena edra lemmar till orättfär-
dighetenes wapn / utan gifwer eder
sielfwa Gudi / lijka som the ther
döde hafwa varit // och nu lefwa;
och edra lemmar Gudi till rättfär-
dighetenes wapn.

Rom: 14, 7. 8. Ingen af oss lef-
wer sigh sielfwom. Lefwe wij så
lefwe wij **Heranom**; döo wij
så döo wij **Heranom**/ ehwad wij

nu lefwe eller död / så höre nu med
HERRANOM till. sig

2 Cor: 5, 15. Han är förthen hwo
 skull död för alla / at the som lefwa then
 skola icke nu lefwa sig sielfwom GU
 utan honom / som för them dö dar
 och upståndnen är. Zer

1 Cor: 6, 20. I ären dyrt köp will
 te. Therefore priiser nu GUD u the
 eder kropp / och edrom anda / hwil och
 icke GUDI tillhöra. för

Pl. 4, 6. Offrer Rättfärdig
 heet och tröster uppå HERRAN. ker

Pl. 110, Effter tin seger skall ti
 folck wähl willeliga offra tig i hel
 go Prydning. oren
 och
 wa

1 Pet: 3, 18. Christus led och
 ena. Reso för synderna skull / rätt
 färdig för orättfärdiga: på thet ha
 skulle offra oss GUDI. sad
 An

(b) 2 Mos: 3: 12, 3. 4. 5. 6. bel

(c) Rom: 12, 2. Håller ede
 icke effter thenna werlden
 utan förwandler eder med edra
 sinnes förnyelse. we
 det

2 Cor: 6, 14-18. Drager icke u
 främmande ook med the otrogna
 ty hwad hafwer rättfärdigheet be
 ställa med orättfärdighetene: Eller
 hwad dehlacktigheet hafwer iuse
 med

med mörkret ; eller huru förlifa
 sig Christus och Belial ? eller
 hwad dehl hafwer then trogna med
 then otrogna ? eller huru kommer
 GUD ; Tempel öfwer ens med afgus
 dar ? ty J ären lefwandes GUD
 Tempel / såsom GUD säger : Jag
 will boö uti them / och wandra uti
 them / och jag will wara theras GUD /
 och the skola wara mitt folck / thes
 före går ut ifrån them / och skils
 liens ifrån them / säger HER
 REN / och kommer intet wid thet
 örent är ; och så skall jag undfå eder ;
 och wara eder fader / och J skolen
 wara mina söner och döttrar / säger
 Allwäldige HERREN. Jac: 1. 27.
 Thetta är för GUDI och Fadren en
 ren och obesmittad GUDztienst / söka
 faderlös och moderlös Barn / och
 Änkor uti theras bedröfwelse / och
 behålla sig obesmittade af
 werldenne.

(d) 1 Pet: 2, 9. Det heliga folcket /
 det egendoms folcket.

3 Mos: 26, 26. Thersöre skolen
 i wara mig helige / ty jag HER
 ren är helig / then eder affskilt haf
 wer ifrån annat folck / att i skolen
 höra mig till.

15. På hwad sätt skole wij
synnerheet upoffra GUD
wår kropp med des lem-
mar?

På det sättet / at wij bruk
wår kropp intet til synder / ut
endast til GUD; Ahra och tien
(a) och fördensfull hålla sam
wår kropp så i tygelen (b) / at w
dämpa de onda lustar / som gen
wåra lemmar til det ondas wår
ställande utbrista wilja / hwilc
skrifften sielf kallar ett wåra lem
mars afhuggande. (c)

(a) Rom: 12, 1. Jag förmanar
eder kiäre bröder wid GUD; Barn
hertigheet / at I utgifwen eder le
kamen till et offer som är le
wande / heligt / och GUDI behagell
git / edra skialiga GUDztienst.

Rom: 6, 13. (see föregående frå
ga) vers 19. lika som i hafwen edra
lemmar gifwit orenligheten och
rättfärdighetene till tienst / ifrå the
ena orättfärdighetene till den andra
så gifwer och nu edra lemmar rätt
färdighetene till tienst / at the måge
warda helige.

(b)

(b) 1 Cor: 9, 27. Jag späcker
 min lekamen och underkufwar
 honom / på det jag icke predikar
 androm / och warder sielfwer straf-
 felig.

(c) Matth: 18, 8. 9. Är thet så
 at tin Hand eller tin Foot är
 dig till förargelse / så hugg honom
 af och kastan ifrån dig : bättre är
 dig ingå uti Lifwet halt eller lem-
 malös / än tu skulle hafwa två hän-
 der och två fötter / och fastas i ewin-
 nerlig Eld / och är thet så at titt
 löga är dig till förargelse rif thet ut /
 och kastat ifrån dig. Bättre är dig
 at tu ingår i lifwet enögder / än tu
 skulle hafwa tu ögon / och fastas i
 helfwetes eld / så och Matth: 5, 29. 30.

Matth: 19, 12. Somlige äro snöp-
 te / som sig sieltwa hafwa snöpt för
 himmelriket skull.

16. Huruledes skola wij offra
 Gldi våra Siälar?

Reml: at the samt med våra
 Kroppar äro Gldz Tempel och
 Boning / (a) at vårt förnufft lå-
 ter taga sig fängit under Christi
 Lydno / (b) at vår wilja under-
 kastar sig Gldz wilja / uti et rät
 under-

underdånigt öfvergifswande /
 at wår Anda och Hierta uti
 sanfkyllig Bootsfärdigheet ward
 GUDZ ett kårt och behagelig
 Offer. (d)

(a) 1 Cor: 3, 16. 17. Wetet
 icke / at i åren Gudz tempel
 och at GUDZ anda boor i eder
 hwilken GUDZ tempel förderfwante
 honom skall GUD förderfwa. Ero
 GUDZ tempel är heligt / hwilket
 åren.

(b) 2 Cor: 10, 5. Wij fullstå
 anslag / och all högheet som sig up
 häfwer emot GUDZ kundskap /
 till fånga taga / alle förnuffe
 der Christi lydna.

(c) 1 Sam: 15, 22. Men
 tu att Herren hafwer lust till offer
 och bränne-offer / såsom thet
 at man lyder hans röst? Men
 lydna är bättre än offer / och
 ra till är bättre än thet feta
 wädrar.

Matth: 6, 10. Skeer tin will
 såsom i himmelen så och på jorden

Matth: 26, 39. Doch icke sonen
 jag will / utan som tu.

Hebr: 10, 5. 6. 7. Talas om
 Christo: Offer och gåfwor hafwer

Tu icke welat: Men Kroppen hafwer
 tu mig beredt. Bränne-Offer och
 Synd-offer behaga tig icke. Då sade
 jag: Sij jag kommer; i boken är
 skrifwit om mig / att jag skall giöra
 din willia O GUD.

Pf: 51, 18, 19. Tu hafwer icke lust
 pelil offer / eliest wille jag wäl gifwa
 Deig thet / och bränne-offer behaga tig
 wantet. The Offer som GUDI behaga
 Äro en bedröfwat Ande. Ett be-
 ckedröfwat och förkrostat Hierta /
 warder tu GUD icke förackandes.

17. Huru börom wij wiidare
 gifwa oss wärom GUD
 till ett Offer?

I det wij äre willige af af wår
 GUDs Hand emot taga alt förh/
 offhemställa honom allena / att låta
 sig det hända och öfwergå / hwad
 honom hållst behagar / (a) ja / af
 wij och äre willige / effter hans
 gudomeliga willia gifwa wårt
 lif i döden för hans åhra skull. (b)

(a) 2 Sam: 15, 26. Om HER-
 ren så säger: jag hafwer intet behag
 ill dig; sij här är jag/han giöre
 med mig som honom täckes.

(b) Philip: 2, 17, 18. Om jag än
 offe

offras öfwer edra troos-offer oöfver
 Guldtyent / så gläder jag mig / oöw
 frögdar mig med eder alla. För the
 samma skolen i och glädias / och skil
 len glädias med mig.

2 Tim: 4, 6. Jag offras nu
 och tiden tilstundar / att jag skal skillem
 jas hädan.

18. Skola wij och icke upoffra
 Gudi vår gamla Adam?

Lika såsom i Gamla Testa
 mentet det spildgifna blef öfwen
 wäl dödat / Gudi helgat och se
 dan upoffrat; (a) altså skall öf
 vår gamla Adam dödas / och up
 ett sådant förstånd upoffras. (b) i g

(a) 3 Mos: 2: 27, 28, 29. Man
 skal innet spildgifwit sälja eller löse
 thet någon Herranom till spillo gifwit
 wer / af alt thet hans ägodelar ä
 ware sig menniska / boskap eller ar
 åker. En alt spildgifwit är thet
 drabelgaste Herranom. Man
 skall och icke låsa någon spildgif
 wen Menniskio: utan hon skall dö
 den dö.

(b) Rom: 6, 6. Wetande att w
 gamla menniska är korsfäst
 med honom / på thet at synda
 pen

open skall warda om intet / att
 wij härefter icke skola tiena syndene.
 Gal: 5, 24. The som Christo
 stilhöra korrskästa sitt kiött samt
 med theß lustar och begiärelser.
 Coll: 3, 5. Så döder nu edra
 stlemmar som på jordenne äro;
 voleri / oreenligheet / lusta / ond be-
 giärelse / och girigheet / hwilcken af-
 judadyrkan är.

9. Hwad hafwe wij vidare
 att offra wår om GUDI ?

Wåra Hiertan och tungor /
 och till bödn / Lof- och tacksäijelse emot
 wår onom. (a) Ja och wåra lekamt-
 iga Ågodelor / hwarest wij see
 oss dermedst hafwa tillfälle / at
 befrämja GUDs Åhra / och at
 utvisa Barmhertigheet uppå them
 dödtorstigom / men i synnerheet
 uppå them som Christi Lemmar
 äro. (b)

(a) Ps: 141, 2. Min bödn giälle
 för dig såsom ett rökt-offer / mi-
 na händers uphåswande såsom et
 offer-offer.

Ps: 50, 14. Offra GUDI tack-
 offer och betala them Högsta titt
 löffte.

vers 23. **Then ther tack offer** och han prisar mig / och thet är wogen att jag wiisar honom Guds ligheet.

Pf: 69, 32. 33. Jag will lofsa Guds Namn med en wiiso / och högeligen åhra honom med tacksjelse. Thet skall bättre tackias Herranom / än en stuue / then hörd och klåfwar hafwer.

Hebr: 13, 15. Så låt os nu glädnom honom altid offer Gudi lofall offer / thet är läpparnes frucht the hans namn bekiänna.

Pf: 27, 6. Han skall nu uphöjet mit hufwud öfwer mina fiender / omkring mig äro / så will jag i hanc hiddo lof offer / jag will siunga och lofsäija Herranom.

Pf: 107, 21. 22. The skola tacka Herranom för hans godheet / för hans under som han med menniskiors barn gör / och offer tack och säijelse / och förtälja hans wärck med glädie.

Pf: 116, 17. 18. Ty will jag offer tack säijelse och predika Herranom Namn. Jag will betala min löff Herranom för alt hans folck.

Hos: 14, 13. Förlåt oss alla synder

och gör oss godt / så wilje wij offer
 våra läppars orar.

(b) Hebr: 13, 16. Förgåter icke
 göra wäl och meddela / ty så
 ene offer tackias GUDI.

Matth: 25, 40. Sannerliga sä-
 säger jag eder thet: J hafwen giordt
 om af dessa minsta mina
 bröder / thet hafwen i giordt mig.

Apost: Giärn: 24, 17. Paulus
 glade: jag kom och skulle föra några
 almofor till mit folck och offer.

Phil: 4, 18. Jag är upfylt / se-
 an jag undfick med Epaphroditus/
 höret som ifrån eder såndt wardt / en
 lukt / et offer GUDI tackt
 och annameligit.

Luc: 21, 1. 4. Och Christus såg til
 och såg på / huru the rika lade si-
 ga gåfwor uti offer kistona. Så
 såg han och see ena fattiga Enkio/
 som lade ther två skierfwar in; och
 såg han sade: Sannerliga säger jag eder:
 denna fattiga Enkian/lade mehr in
 än alla the andre: ty the hafwa alle
 inlagdt till GUDs offer / af thet them
 till öfwerlops är; men hon hafwer
 till sin fattigdom / inlagt alt det hon
 hadde:

20. Är thet ännu något mehr.
som wij wår om GUDI offer
skole?

Ja neml: Ewangeliij lära/
tillika med densamma wår nåst
som derigenom warder omwån
och GUDI helgat.

Mal: 1, 11. Af Solens upgå
alt in till nedergången / skall mo
Namn hårligit warda ibland Hed
ningarna / och i all rum skall mi
Namne rökt / och et reent Spi
offer offerat warda; Ty mitt Nam
skall hårligit warda ibland Hed
gar / säger HERREN Zebaoth.

Rom: 15, 16. At jag skall wa
Jesu Christi tjänare ibland He
ningarna / offerandes GUDI
Ewangelium at Hedningarna
skola warda ett Offer GUDI
nammeligit / helgat genom then
lige Ande.

Esai: 60, 7. Alle Hjorvar i Red
skola till mig församlade warda / af
Nebajots bokkar skola tjena mig / ta
skola uppå mitt tacknåmliga Altar
offerade warda: ty jag will pry
mins Hårlighets Huuf.

Phil: 2, 17, 18. se den 17de fråga

1. Men hafwe wij och så in-
 ffretet sådana Offer at frambara
 GERRANOM GUDI / medelst
 hwilcka wij försone våra
 synder?

Men: Ty Christus har med sitt
 Offer allena giordt tillfyllest för
 guds / och warder Christi Offer på
 det högsta försmadat af den / som
 will wid detsamma åfwen till förs-
 oning biifoga sitt eget offer.

Hebr: 10, 14. Med et Offer
 hafwer han ewinnerliga ful-
 komnat dem som heliga warda.

2. Men äro likwäl the of-
 wan omtalte Offer / som wij
 GUDI frambara alldeles
 reene?

För sig sielf kunde the intet wa-
 ra fullkomligen reene / men i frasse
 af Jesu heligsta Offer / äro och
 så wære helgade och GUDS för-
 sams Sons skull behagelige.

1 Pet: 2, 5. Som GUDI äro tack-
 såmlige genom Jesum Christum.

23. Men

23. Men huru ofta / och i
skole wij frambara GUD
sådane Offer?

Duphörig / hela vår Lif
igenom. En fast än wij wäl
en gång alldeles öfwerlåta
upoffra oss wår om GUD
kropp och siäl / när wij aldras
af Hiertat gifwa oss til
tienst / så skall likwäl icke allen
et sådant fattat upsät esomofft
förnys / utan måste och utaf
dageliga ja stundeliga alleh
dyliga Offer Herranom GUD
frambaras.

24. Swad hörer mera
Christi Presterliga Embete
än offerande?

Lika såsom Presten i Gam
Testamentet wälsignade Folk
(a) och bad för detsamma / (b)
Christus äfwenwäl såsom
rätta Nya Testamentens Öf
sta Prest har lagt sin Wälsign
se uppå oss (c) samt bedit för oss
och beder ännu (e) ; altså ålig

och dem Christnom / at de icke
 Denast skola offra HERRanom
 Udi sine Bøner för sig sielfwa/
 an böra de och anhålla med be-
 unde hos GUD för andra men-
 skior / effter de äro deras Nästa
 / och wälsigna dem (g) hwil-
 som Bøön och Wälsignelse för
 Hristi skull intet år förgåwes
 h säfång / utan krafftig (h).

(a) 4 Mos. B: 6, 23-27. Tala til
 Aron och hans söner / och säg: sä
 olen i säija til Israels barn / när
 wälsignen them: HERren wäl-
 gne dig och beware tigh. HERren
 te sit ansichte lysa öfwer tigh / och
 are tigh nådelig. HERren up-
 ste sit ansichte öfwer dig / och gif-
 e tigh frijd. En i skolen sättia mitt
 damm uppå Israels barn / at jag
 al wälsigna them.

(b) 4 Mos: B: 16, 47. Aron
 g såsom Mose sade honom / och lop
 it igenom menighetene. Och sij/
 lågan war uppågången / och han
 ökte och försonade folcket.

Wijshet: B: 18, 21. Med hast
 om then ostraffeliga Mannen / som
 öde dem stridde / och förde sine

Ämbetes wapn / neml: böön (d
 försoning med röötkwärk / hen
 stod emot wredene / och giordede /
 ända på then jämren / thermed nig
 bewiste / at han war tin tienare ve
 2 Crönick: B. 30, 27. Och Alla
 sterna och Lewiterna stodo up för
 wälsignade folcket. Och kola
 ras röst ward hördt / och the Lu
 Böön kom in för hans helga Sin
 ning i himmelen.

(c) Marc: 10, 16. Och hander
 them (neml: the små barnen) wer
 famnen/och lade händerna på the
 och wälsignade them.

Apost: G: 3, 25, 26. G ären för
 pheternas och förbundens Båwa
 thet Gld hafwer giord med wa
 fäder / säjandes til Abraham: på
 ne säd skola alt folck på jorden
 wälsignat warda. Eder fö
 och främst hafwer Gld upwä
 sin son Jesum / och sändt hom
 til at wälsigna eder / at h
 och en af eder / skulle sig omwän
 ifrå sine ondsko.

Eph: 1, 3. Wälsignad wari G
 och wärs Herras Jesu Christus
 Fader / then of wälsignat hafw
 med all Andelig Wälsignelse i
 himmelska ting genom Christum.

(d) Joh: 17, 9. Jag beder för
/ hem: för werldenne beder jag
rdede / utan för them / som tu hafwer
ed mig gifwit; ty the äro mine.

vers 20. Men icke beder jag
Allenast för them; utan och
p för them / som genom theas ord
h kola troo på mig.

Luc: 22, 31. 32. HERREN sade:
Simon / Simon / sij! satanas hafwer
begiärat eder / at han skulle sälla es
ander såsom hwete. Men jag haf
wer bedit för dig / at tin troo skal
thicke om intet warda.

Luc: 23, 34. JESUS sade: Fadern
n förlåt them thet / ty the weta icke
B hwad the giöra.

(e) Rom: 8, 34. Christus sitter
: på GUDs högra hand och manar
Der godt för oss.

1 Joh: 2, 1. Min barn / thetta skrif
wer jag eder / at i skolen icke synda:
och om någor syndar / så hafwa wij
hen försvarare när Fadrenom JES
sum Christum / then rättfärdig är.

Hebr: 9, 24. Christus är icke ins
G gången i thet helga / som med hån
der giordt är / hwilket är en effter
syn til det sanskylliga / utan in uti
fielswa himmelen / på thet han skal
nu wara i GUDs åsyn för oss.

Hebr: 7, 25. se den 4de frågall i
 (f) 1 Tim: 2, 1. 2. 3. 4. Så följande
 manar jag nu/at man för al ting hie gi
 wer böner / åkallan / förbönpen
 och tack/säjelse för alla menigöde
 skior/ för Konungar och för alla
 werhet / på thet wij måge lefwa war
 et roligit och stilla lefwerne/ i all glinge
 achtighet och åhrlighet ; ty såd
 är godt och tacknämligit för GUD. (g)
 wår om Frålsare:som wil at alla m
 nistior skola frålste warda / och kothet
 ma til sanningenes kundskap. wål

Jac: 5, 14. 15. 16. Är någor sför
 ibland eder: han kalle til sig Prest och
 na (men uti grundtexten står åldst R
 i församlingene / och låte them b som
 dia öfwer sig / och smörja m wål
 olio uti HErrans namn; och tro
 nes bön skal hielpa them siuka / oför
 HErran uprättar honom / och utan
 han är stadd i synder / warda the
 nom förlåtne : bekänner imbördes skol
 synderna then ena them andra / oc
 beder för eder inbördes / at i he
 bregda warden : ty ens rät får kom
 dig mans Bön förmår mycket the
 hon allsware är. bed

Eph: 6, 18. 19. I all Bön och ras
 åkallan / alltid bediande i Am mel
 danom; och waker ther til / med för
 all mit

å gäll idkeliqhet och Bön för all
 på följelgon/ och för mig/ at mig måts
 g hie gifwit warda tala dristeliga med
 bönen munn/ at jag måtte funnoga
 engöra Ewangeliij Hemlighet.

Ull Apost: G: 12, 5. Och Petrus förs
 wa warades i fängelsset. Men försams
 ll glingen hade Böön til GUD för
 sådä bonom utan återwändo.

Ull (g) Matth. 5, 44. Jag säger eder:
 a me Älsker edra Dwänner; wålsigner
 h kotthem / som eder banna / görer
 wål emot them/ som eder hata/ beder
 or siför them som görer eder skada/
 rest och förfölja eder.

Ull Rom: 12, 14. Taler wål om them
 m som gå efter edrat argasta: taler
 a m wål / och önskar them icke ondt.

Ull 1 Pet: 3, 9. Weder giäller icke ondt
 a / för ondt/ icke bannor för bannor: us
 th utan hålre twårt emot/wålsigner; we
 he tandes at i åren ther til kallade/ at i
 örde skolen ärfwa wålsignelse.

Ull (h) Matth: 18, 19. 20. Yttermera
 i he säger jag eder: Ther två af eder
 får komma öfwerens på jordenne/ hwad
 t the ting thet hålst kan wara / som the
 bedta om/ skal thet them wedersas
 od ras af minom Fader / som är i Him
 Am melen. Sy hwar två eller tree äro
 med församlade i mit namn / ther är jag
 all mit ibland them. B 3 Jac:

Jac: 5, 16. wid (f).

25. Hvilket är det tredie P
sterliga Ambetet ?

Lika såsom Presterne omginga de
med Gldz Lag (a); altså är någ
och de andeliga Presters Ambeta wo
at Gldz Ord skal boo rikeliga etet
bland them (b). Hvilket elliest plensa
gar åfwenwål kallas deras Prigen
phetiska Ambete.

(a) Mal: 2, 7. Prestens läpp
skola bewara Lårona/ at man må b
fråga Lagen af hans mun: iasla
han är en HErran Zebaoths Eng (a)
Hagg: 2, 12. Fråga Prester
om Lagen.

(b) Coll. 3, 16. Låter C
sti ord rikeliga boo uti ede
med all wijsdom. Lärer och för
maner eder inbördes med Psalme
och Låssånger och andeliga Wisor
nådenne/ och siunger HErranom
edart hierta.

26. Om då alla Christu
åro Predikanter / och hafwa
makt at förrätta Prediko-
Ambetet ?

Nej: at offenteligen i en för

sam

27. Men huru böra de då
gå med Gudz Ord?

Således at de bruka det
för sig sielfwa/ och hos eller
andra.

28. Huru böra de bruka
Ord för sig sielfwa?

At de icke allenast höra det/
det i Församlingen predikat
förestålt warder / utan och at
sielfwa flitigt läsa / och låta
läsa för sig.

29. Tilkommer det då also
Christnom at flitigt läsa
den H. skriff?

Ja medan hon ju är et den
melsta Fadrens bref/ til alla
barn/ så kan ey heller något
barn derifrån uteslutas/ utan
wa de alla til des läsande både
och befallning.

Joh: 5, 39. Kan sa fer skriffterna
ty i menen/ eder hafwa ewinnerlig
Liff i them/ och the äro the/ som witt
om mig.

Men woro det icke bättre/
 t de slåt och råt trodde Predi-
 kanten / hwad de af honom
 hörde?

Nej/ utan de skola och så sielf-
 wa ransaka skriftena/ at efter den-
 samma pröfwa deras Predikants
 Lära / på det deras Troo icke må
 grunda sig och beroo på ens men-
 niskios anseende och troo/ utan al-
 lenast på Gldz sanning.

Apost: Giärn: 17, 11. The Berö-
 enser woro the ädlaste ibland them i
 The Galonica / the annamade ordet
 ganska willeliga / alla dagar sö-
 kande i skriffterna / om thet och så
 hade sig.

31. Är då Skrifften för them
 enfaldigom som ostuderade
 äro / icke alt för swår
 at förstå?

Nej/ tu Gldz Ord är jemwäl
 gifwit i Gamla Testamentet / til
 den ändan/ at underrisa de enfal-
 diga (a) / och at Föräldrar måga
 inskräpa thet sinom Barnom (b).
 Nu är Nya Testamentens Lius

mycket klarare (c) / så har och
 stus intet stått sin Lära / på den
 werldenes wisa / och förnunffter
 utan på de enfaldiga (d). Ja
 som wil forstå Christum / han
 ste sättia all werdzlig wijsheet
 da / och blifwa et Barn (e).
 år och Paulus och de andra Apo-
 larna icke utgångne i werlden
 höga ord / utan i GUDZ Kra-
 hwilcken är them wijsom fördo-
 men them såkunnogom uppenn-
 rat / effter GUDZ outransakel-
 Wijsheet / som genom dårack-
 Predikan gjorde denna Werlden
 floka til skam. (f) Afwenså hys
 wa och Apostlarna skrifwit the
 bref merendels til olårdt enfald-
 folck / som samma bref ingalund
 hade funnat forstå medelst der-
 Hedniska konstler och wetenskap-
 men hafwa doch utom all såd-
 werldslig Klokhetis tilhielp / endom-
 genom GUDZ nåd / dem myck-
 wål forståt til deras salighet. (g)
 (a) Pf: 19, 9. Herrens witne-
 börd är wist / och gör the enfald-
 diga wijsa.

Ps. 119, 130. När titt ord warder
 uppenbarat / så frögdar thet / och gör
 en enfaldiga wïsa.

(b) 5 Mose B: 6, 6. 7. 8. Thens
 ord / som jag biuder dig idag / skal
 läggia på hiertat / och skal skär-
 a thet tïnom barnom / och thes-
 ta tala / när tu sitter i titt huus / el-
 går uppå wågen. När tu ne-
 lägger dig eller uppstår.

(c) Rom: 13, 12. Natten är fram-
 ren / och dagen är kommen.

1 Joh: 2, 8. Mörkret är förgån-
 t / och thet sanna liuset lyser nu.

(d) Matth: 11, 25. 26. J then tij-
 den swarde JEsus och sade: Jag pris-
 der dig Gader himmelens och jordes
 hies HErre / at tu hafwer thetta dold
 för the wïsa och förnunfftiga /
 och hafwer thet uppenbarat för
 de fåkunnoga. Ja Gader / så haf-
 ver varit behageligt för dig.

(e) Matth: 18, 3. Sannerliga säger
 jag eder / utan i omwänden eder / och
 i skolan såsom barn / skal icke
 komma i himmelriket.

Luc: 18, 17. Sannerliga säger
 jag eder / hwilken / som icke tager
 Gudz rijke / som et barn / han skal
 komma ther in.

(f) 1 Cor: 2, 1-5. Jag / fiäre brö-
 der /

der / så jag kom til eder / kom jag där
 icke med hög ord eller hög wijsdom / at förkunna eder Guds rättsdika
 nesbyrd / ty jag hölt mig icke till dom
 före / at jag wiste något ibland eden g
 utan Jesum Christum / och honom som
 förkåst. Och jag war med en pred
 i swaghet / och med rådliga / och med
 mycket bårwande / och mit taal /
 min Predikan war icke i konst eller i
 ord efter människors wijsdom / utan
 utan uti Andans och krafftens
 wisning: at eders tro icke skal
 på människors wijsdom / utan
 på Guds krafft.

I Cor: 1, 18-24. Thet taal
 förhet / är en galenskap them som för
 tappas / men oss som salige warder
 en Guds krafft. Ty skrifwit
 jag skall om intet göra the wijs
 wijsdom / och the förståndige
 förstånd skal jag förkasta. Hwar
 äro de klooke? hwar äro de
 Skrifflärde? hwar äro the
 na werldenes wise? Hafwer icke
 GUD thenna werldenes wijsdom
 giordt til galenskap. Ty effter wer
 den icke kunde genom sin wijsdom
 känna GUD i sin wijsdom; så täl
 tes GUDI med dåracktiga predika
 trålsa them som tro: effter thet

ja darna begiära tecken / och Grekerne
 söka effter wijsheet : men wij pre-
 dika then förpfästa Christum. Jus-
 domen en förargelse / och Grefomen
 en galenskap : men them samma Jus-
 dom och Grefom / som kallade äro /
 predika wij Christum Gudz krafft
 och Gudz wijsdom.

2 Cor: 10, 4, 5. Wår frigs wapn
 äro icke ködlig / utan mächtig för
 Gudz / at nederflå fäste : med hwilko
 wij kullå the anslag och all höghet /
 som sig uphåfwer emot Gudz kund-
 skap ; och til fånga taga alt förnuft
 under Christi lydno.

2 Cor: 1, 12. Wår Berömmelse
 är thetta / neml: wårt samwek wit-
 nesbyrd / at wij uti enfallighet och
 Gudz reenhet / icke uti ködlig
 wijsheet / utan i Gudz nåd hafwe
 wandrat här i werlden.

(g) 1 Cor: 1, 2. Gudz försam-
 ling som är i Corinthe / them hel-
 gadom genom Jesum Christum /
 kalladom heligom / samt med allom
 them som åkalla wår Heras Jesu
 Christi namn / uti hwart och et rum /
 theas och wårt.

1 Cor: 2, 6-10. Men thet wij ta-
 le om / är wijsdom / när the ful-
 kommeliga : Doch icke thenna

werldenens / eller thenna wärldenens
 öfwerstars Wjsdom / hwilka förgås. Men wij tale om the
 hemliga fördolda GUDs wjsdom / then GUD för werldenens
 begynnelse förskickad hafwer / til wä
 ra härlighet / hwilken ingen af then
 na werldenens Förstar kändt hafwer
 ty om the then känd hade / så hade
 the aldrig förkåst Härlighetenes
 Herre / utan såsom skrifwit är : the
 intet öga sedt hafwer / och intet öra
 hört / och uti ingen menniskios hjer
 ta stigit är / thet hafwer GUD beredt
 them / som honom älska / men öf haf
 wer GUD thet uppenbarat genom
 sin Ande.

32. Men fins då intet uti skrif
 ten mycket som är mörkt / och
 them Enfaldigom alt för
 högt at förstå?

Skriften i sig sielf är intet mörkt /
 medan hon ju et Ljus / och intet
 något mörker är (a). Doch fins
 där sannerliga mycket uti henne /
 som förefaller icke allenast them en
 faldigom / utan och them aldralär på
 dastom alt för högt / och synes öf
 mörkt för våra egna mörka ögon
 skull. (b)

(a) Ps. 119, 105. **Titt ord är mi-
na fötters lycka/och et lius på mi-
nom wågom.**

2 Petr: 1, 19. **Wij hafwe et fast
Prophetiskt ord / och i giören wäl/at
i achten therpå/ lika som på et lius/
som skijn uti et mörkt rum / så län-
ge thet dagas / och Morgonstiernan
upgår i edor hiertan.**

(b) 1 Cor: 13, 9, 10. **Wij förstå
endeels och Prophetere endeels/
(thet är vårt förstånd och kund-
skap uti skrifften är uti detta lifwet
et ofulkomligt styckewärck)
men tå thet kommer som fulkomligt
är / så wänder thet åter som endeels
är / neml: styckewärcket eller det oful-
komliga.**

33. **Woro det då icke bätre / at
de Enfaldige intet skulle
läsa skrifften ?**

Nej / så litet de Lärde måge der-
ifrån afhållas / at de ju icke der-
utinnan widare och widare måge
ransaka / fast än de åfwen måste
bekänna / at det dem som offtest
är på många ställen fattas / så litet
kunna wij och afhålla de enfaldiga
fromma Siälarne / at läsa detsam-
ma /

ma/hwarutinnan de deras Troos styrkio både skola söka / som öfwer åfwenwål kunna finna. M
n
og
wer
het
Je
wer

34. Kunna de då och så i deras
Enfaldighet lära förstå
Skrifften?

Ja wiserliga: Ty medan wälsta
Skrifften först och främst de förwar
nämsta Troos = Punkter och Les
wernes = Reglor så aldeles tydel
ga/ och efter bokstafwen finnes/
hwar och en enfaldig dem rätt
wål som den Lårdaste / deraf lärs
och fatta kan; Alltså när fromme
Hiertan desamma Troos = och Leuthg
wernes = punkter rätt fattat / och d
första undfångne Pundet med lyf
achtigt sinne användt / samt wid
re fortfara med andacht och bö
at läsa den H. Skrifft / wil och G
then H. Andä meyr och meyr öpn
dem förståndet / at de och så det för
högre och swårare är uti skrifften
hwad hälst och så mycket / som
deras Troos styrkia / Leswernes
Underwijsning / och Tröst nödig
wara kan / lära och förstå måga. Chr

Matth: 13, 12. Swilken som haf-
 wer/honom skal gifwas/at han skal
 nog hafwa; men then som icke haf-
 wer / af honom skal och warda tagit
 thet han hafwer.

Joh: 14, 21. Then min bud haf-
 wer och håller them / han är then mig
 uälskar/ och then mig älskar/han skal
 förwarda älskat af minom Fader / och
 jag skal älska honom / och honom skal
 jag uppenbara mig.

2 Tim: 3, 15. 16. 17. Effter tu
 af barndom hafwer kunnat then H:
 Skriffte / kan hon tig underwisa til
 salighet / genom troona på Jesum
 Christum. En all skriffte af Gudi
 Leuthgifwen / är nyttig til lärdom / til
 straff / til bättring / til tuchtan i rät-
 sårdighet: at en GUDZ menniska
 skal wara fulbordad / til alla goda
 gierningar skickelig.

Men de hafwa intet hielp
 af främmande språk / och alla-
 handa andra wetenskaper / så-
 som the Lärde/huru är det då
 möjeligit / at de skulle kunna
 förstå Skrifften?

Til önskandes woro det / at alla
 Christne med mehra flijt winnlade

sig

sig derom (så wäl som man elli
 plågar göra med andra främman
 de språk / dem man til werldsli
 bruk och nytta gör sig förfaren
 at äfwen lära sig det Hebräiska
 Grefiska Språket / i hwilket
 N. Skriffte skrifen är / och så
 des så mycket som möjligit wor
 förstå den Heliga Anda i des
 språk: Men medan genom
 nåd / skrifften nu befinnes och
 andra språk så wara öfwersatt /
 hwar och en derutinnan nogsam
 kan finna / alt hwad som til
 nödwändig Christendoms Kund
 skap hörer / så hindrar främman
 de språks ofunnogheter de Christ
 intet i Kundskapen om det /
 GUD til deras Siälars Upbyg
 gelse finner dem wara nyttiga
 Mycket mindre må brist på and
 menniskeliga wetenskaper hind
 dem / i ty och desamme hoos
 Lärda sielfwa äro intet egentelig
 medlet / til den saliggörande San
 ningenes Kundskap / utan måge
 allenast i deras rätta bruk wara

elligenlige / den sanning som de i An-
 mananom fattat och förstådt / vidare
 sligt förklara / androm at föredraga /
 mer och mer at stadfästa / och emot
 andras geensäjelse at förswara.

6. Hwad an få då de enfaldi-
 ge fromme Christna den H.
 Skriffts förstånd?

Af den helige Andas uplysning /
 medelst hwilkens ingifwande skriff-
 ten först är uptecknad / och kan alt-
 så utan hans Ljus intet förstås (a).
 Denna den Hel. Anda hafwer nu
 GUD lofwat allom dem / som i
 enfaldighet honom derom åkalla /
 och fördensfull icke allenast dem
 förårdom (b) af denne Andans smör-
 jelse och uplysning förstå de således
 uti skrifften alt / hwad dem til de-
 ras wålfärd och tilwäxt / uti den
 närwärtas Menniskian / effter det
 nådenes mått / som hwarjom och
 honom är bestämt / af nöden är. (c)

(a) 2 Pet: 1, 21. Ingen Prophe-
 sie är annu framkommen af menni-
 skio wilja / utan the helga GUD; mens-
 skior hafwa talat / rörde af then
 heliga Anda.

1 Cor:

I Cor: 2, 12. Wij hafwa icke
thenna werldenes anda / utan
Anda / som är af GUDI / at wij
ta kunne / hwad of af GUDI / gif
är.

(b) Luc: II, 13. Kunnen nu i /
onde åren / gifwa edor barn goda
wor / huru mycket mehr skal eder
melste Gader gifwa then heliga
da them / som bedia honom.

Jac: 1, 5. Swar nu någrom ibla
eder fattas wijsdom / han bedie
GUDI / then ther gifwer enfalle
allom / och förwiter icke / och han
honom gifwen warda.

I Joh: 5, 14. 15. Thetta är
förtröstning / som wij hafwe til
nom / at om wij bedie något / efter
wilja / så hörer han of och / effter
weta / at han hörer of ehwad wij
die / så wete wij / at wij the böner
we / som wij hafwa bedit af honom

(c) I Joh: 2, 20. I hafwen smörj
se af them Heliga / och weten alt.
Then smörjelse / som i hafwen fat
honom / blifwer i eder / och i beh
wen icke / at någor lærer eder / ut
såsom smörjelsen lærer eder om
ting / så är thet sant och icke lögn
Och som hon hafwer lärdr eder /
blifwer i henne.

Eph: 1, 17. 18. Alt wår's H. Erres
 Esu Christi GUD / hårlighetenes
 wille gifwa eder wijsdomsens
 uppenbarelsens anda / til sin kund-
 skap / och uplysa eder förstånd; ögon/
 i förstå kunnen / hwad hopp han
 hafwer kallad eder uti / och huru rijk
 hans arfs hårligheet är uti helgonen.

17. Men huru böra de förhålla
 sig wid skrifftenes läsande / på
 det de måga wara förwisa-
 de om sanningen?

På det sättet / at de intet taga
 skrifften under händer / med mindre
 de icke 1. af hiertat innerliga bedia
 om then H. Andes nåde / och haf-
 wa derjemte det ensalliga upsåtet /
 at gifwa densamma Andans wår's
 kan och krafft hoos sig rum: jem-
 wäl / at de intet låta det blifwa wid
 blotta kundskapen / utan lydach-
 teligen anwända det til GUDS
 Åhra / hwad de af skrifften hafwa
 lärde. 2. At de intet låta sit för-
 must råda / utan gifwa heel noga
 acht på den H. Andas Ord / huru
 de äro författade / jemföra sådane
 Ord / med det föregående och effter
 föl

följande / och öfwerlägga hoos
 deras mening / och troo / at
 något ord eller stafwelse är af
 H. Anda annars än ganska
 betänckt uptecknad / jemwål at
 jemnföra sådane Ord med and
 Skriffts-ställen. 3. At de låsa
 med tillämpande på sig sielf
 huru wida detsamma dem ang
 och kan til deras upbyggelse tie
 4. At de först fatta det / som de
 utinnan heel klart finna och för
 läggandes sådant til sin Tro
 Grund wål / och jemwål ut
 drögsmål beslita sig / om at stå
 sit Leswerne effter den af det
 trachtade Gudz Ord fundna
 erkiända skyldigheten. 5. At de
 länge gå förbij det / som dem i
 stone faller för swårt och för hög
 och hemställa det Gudi / til des
 effterhand med tijden / genom fl
 tigare läsande och bediande / m
 Guld finner dem wara frogne
 uprichtige i den Sanning / som
 f. at fåt kundskap om / bekom
 et större Ljus uti sådane Skrifte

skällden/ som de tilförende ännu in-
 innet förståt. 6. Altid med ödmuik-
 het emot taga/ minnas/ och ställa
 wärket/ hwad GUD dem af sin
 kundskap beståder / samt med
 hans nådige behag wara til fredz.
 Med gudeliga Predikanter och
 andra Christeliga Personer giärna
 tala om Skrifften / och när de in-
 net kunna komma fort / fråga dem
 om råd/ och då desamma / genom
 GUDS Nåd / wisa dem något
 oråks råtta förstånd / at de då å-
 so willige/at uptaga sådant i öd-
 niukhet och GUDz fruchtan.

8. Fordras det då åfwen til
 en lefwande och salig görande
 skrifftenes kundskap/ at man
 åstundar sig därutaf at
 bättra ?

Ja wisserliga/ ty elliest låsa wij
 denne icke såsom GUDz dens Hög-
 ses Ord/ hwilket hon dock sanfår-
 eligen är / och hwars åskådande
 orde förorsaka hoos oss icke alle-
 ast en diup wördnat/ utan och en
 i stoor lydna/ så at hwad wij ut-
 af

af hans ord och munn höra /
 då strax äro så färdige / ja myck
 färdigare / om en werldslig Pot
 tat hade oss något befalt. Hw
 som skrifften icke i et sådant affe
 de låser / han låser henne icke så
 Guds Ord / betagandes dermed
 all des Krafft hoos sig sielf /
 kommer fördensfull icke til des
 ta Andeliga kundskap.

Joh: 7, 17. Hwilken / som wil
 hans Wilja (hans / som mig sä
 hafwer) han warder förnimmande
 om thenna Lärdom är af Gudi /
 om jag talar af mig sielf.

Pl. III, 10. Herrans frucht
 Wijshetenes begynnelse.

Wijsh: B. 14, 5. Wijsheten
 mer icke uti ena arga siäl / och
 icke uti then kropp / som syndena
 dergifwen är. Ty then Helge Ande
 som rätt lärer / flyr the afgudiska /
 wijker ifrån the wrång wijsa / hwil
 straffade warda med synder /
 them skal hånda.

2 Pet: 3, 16. Ibland hwilka (nem
 Pauli Bref) något är / som är sw
 til förstå / thet the Olärde och Lös
 tige förwårra / såsom och andra skr
 ter til sin egen förtappelse.

2 Pet: 1, 8. 9. När thesa sty-
 per äro rikeliga när eder / så
 stå the eder icke finnas såfå-
 na / eller utan frucht i wärs
 Erras Jesu Christi kunda-
 kap: men hwilcken thenna icke haf-
 ser / han är blind och seer intet / och
 hafwer förgåtit / at han war reen
 ord af the synder / som han förra
 hade.

2 Cor: 4, 3. 4. Är nu wårt Ewan-
 gelium förtäckt / så är thet förtäckt
 för them / som förtappada waro
 na. I hwilken thenna werldenes
 bud hafwer förblindat the so-
 rognas sinnen / at them icke skal
 seja Ewangelijii Ljus af Christi klar-
 het.

2. Theff. 2, 10. 11. Therefore at
 the icke annamade kärleken til
 sanningene / at the måtte salige
 ordet / förthenstull skal Gud såne
 a them kraftig willfarelse / så
 the skola troo Lögnene.

I Joh: 2, 3. 4. Therpå wete wij / at
 wij kännom honom / om wij hål-
 hans budh. Then ther säger:
 jag känner honom / och håller icke
 hans Budh / han är en liugare / och i
 nom är icke sanningen.

I Joh: 4, 7. 8. Hwar och en som
 C älskar /

älskar / han är född af GUD / och
 känner GUD. Ehen / som icke
 star / han känner icke GUD : En GUD
 är Kärleken.

39. Men huru kunna the
 vara sig sielswom til hinder
 at the icke ernå den rätta
 tan af GUD; Ords låsande
 och altså skada sig siels-
 wa?

När the leswa tvårt emot emåg
 äfwen anförde reglor, neml: 1. Ugen
 sa Kristnen eij med hiertelig böödra
 och fast upsät / at vara GUD; och
 lydachtige / utan allenast at däriggen
 nom giöra sig skickeligare och memoar
 anseenlig / samt därutinnan föröwte
 wa sit förwet. 2. Följa hwad der
 förnufft dömer / och låta detsamma
 mera hoos sig giälla / än GUD
 thens H. Andas Ord / gifwa och
 så intet acht på sådana GUD; ord
 eller söka / at derutur finna det rätta
 ta förståndet / utan fast mehra / wår
 wrida och wrånga them in på dets
 mening / som de sig sielswom inbils
 dat. 3. Taga detsamma intet om

/ och / hwad til theras upbyggelse
 betiena må / utan allenast hwad the
 til sitt eget beröm / eller emot an-
 dra / skull kunna betiena sig utaf.
 4. Förachta hwad som Skrifften
 ensfalligt talar / och lätt är at fat-
 ta : Men theremot 5. lägga sig
 allenast på sådane swåra skrifts-
 ställen / öfwer hwilka mycket di-
 sputeras, på thet the derutinnan
 må finna något särdeles / at där-
 igenom låta sig see hos och för an-
 dra. 6. Betiåna sig af thet / som
 ofte lärdf / med högmod / och til sin
 riggen Åhra. 7. Lyckia sig allena
 i sin floka / och sedan the blifwa
 ördåttre under-rättade / förblifwa
 der och wid theras enroetna sinne /
 i en afswa lust at tråta / och wilja af
 Udden upfaga något med bestiedes
 a osigheet; Men i synnerheet 8. föra
 ördår bredwid et fiöbligitt lefwerne/
 t råå at then H. Andå intet kan boo
 ra / dår them: Och hoos sådane wår-
 å dår theras låsande uti Skrifften
 inbåls intet / the dår wål allenast be-
 intet omma en naturlig bokstafwelig
 ach

kundskap / men then inwärtas And
 dans krafft uti Skrifften finna
 intet / medan the densamma hoo
 sig sielfwa förhindra / och kunna
 således därigenom / effter GUD
 rättfärdige domar / blifwa så m
 cket mehra förstokade / och til san
 ningen odugelige.

2 Tim: 3, 7. 8. 9. Alltid lära
 the / och kunna doch aldrig kom
 ma til sanningenes kundskap
 Men såsom Jannes och Jambri
 stodo emot Mose / så stodo och the
 emot sanningene; thet äro Mem
 skior förderfwade i sitt sinne / odug
 liga til trona. Men the skola icke
 längre hafwa framgång: ty the
 galenskap warder allom uppenbar
 såsom och hinas war.

Tit: 1, 15. 16. Them som rene ä
 äro all ting ren; men them oren
 och otrognom är intet rent; utan
 de theas sinne och samwet
 orent; The säija sig kända GUD
 men med giärningar neka
 thet: effter the äro styggelige
 GUD / och olydige / och til alla goda
 giärningar odugelige.

Jud: v: 10. Theße försmåda / the
 the intet af weta / och hwad

af Naturen weta / som annor os
skialig diur/theruti förder swa the sig.

Besee och språken wiw föregående
de fråga.

40. Men woro thet icke bättre/
man lemnade til Predikanter-
ne/ at flitigare ransaka Skriff-
ten/ och the andra bleswo wid
theras enfaldigheet?

Til then enfaldigheet äro alle
Christne förbundne / at the intet
åstunda utransaka det/ hwad GUD
eij uppenbarat / såsom och / at de i
troones saker intet låta sit förnuft
råda. Men om man genom en-
faldigheet wil forstå/ som skulle de-
samme/ hwilka intet äro Predikan-
ter hwarken söka/ effter eller beslij-
ta sig om / at mehr och mehr til-
wåra i Kundskapen / så är en så-
dan enfaldigheet twårt emot GUDz
wilja/ och intet annat än en skände-
lig fåkunnoghet / lättia och ofack-
samhet/ emot GUDz of så rikeli-
ga uppenbarade Ord / fast mehr
skola wij söka/ at därutinan/ intet
hwara enfaldiga / utan wijsa och

förståndiga / som genom wahnan
öfwade äro i sinnen / til at åthst
lia godt och ondt. Hebr. 5/14.

Rom: 16, 19. Men jag wil / a
i ären wjse på thet goda / och en
faldige på thet onda.

1 Cor: 14, 20. Kiäre bröder / tro
rer icke barn i förståndet: ut
warer barn i ondskone; men i för
ståndet warer fulkomlige.

Eph: 1, 15-19. Effter jag hö
hafwer af then troo / som i eder är
Herran Jesum / och edar kärle
til alla Helgon; wänder jag icke
at tacka GUD för eder / alltid tän
andes på eder i mina böner / at w
Herras Jesu Christi GUD / h
lighetenes Fader / wille gifwa ed
wysdomsens och uppenbarende
sens Andä til sin Kundskap; o
uplysa edars förstånds ögon / at i
stå kunnat / hwad hopp han hafwer
lat eder uti; och huru rijk hans
härlichheet är uti Helgonen / och
ru öfwerstwinerliga stoor hans
är til oss som troom effter hans
tiga starckhets wärckan.

Eph: 4, 14. På thet wij icke me
skola wara barn / och låta oss
waka och omsöras af allehanda

doms wäder genom menniskiors
 skalckheet och ifundigheet / med hwile
 ka the falla til / at the måga bedras
 ga of.

Coll. 1, 28. Wij förkunnom **E** Hri-
 stum förmanande hwar Menniskia/
 och lärande hwar Menniskia i all
 wijsdom / på thet wij skole ställa/
 hwar Menniskia fullbordada
 för **E** Hristo **J** Esu.

Coll. 1, 9-12. Wij wände icke igen
 bedia för eder / och önska at i mågen
 upfylle warda med hans wil-
 ljas kundskap / uti all andelig
 wijsdom och förstånd: At i må-
 gen wandra wärdeliga **H** Erranom.
 wäntil alt behag / och ären fruchtsame i
 hålla goda gärningar / och wären til
 ede **G** lds kundskap. Och stärckte war-
 arden med allo krafft / effter hans här-
 iga macht / uti alt tolamod och lång-
 t i förmodigheet / med glädie. Och tacken
 er **G** adrenom / som of hafwer beqrwa-
 s garna giordt / til at deelachtige wara i
 ch **H** eligas Arfwedeel i **L** iuset.

Men hwad skulle wäl den
 samma då giöra / som anwij-
 ste folcket til en sådan enfal-
 digheet?

Han skulle demmedelst sätta sig

tvårt emot GUDs befallning och
 vilja / förklena / förringa han
 Ahra/ ställa sig i vågen för han
 rikkes uthwidgande / och til and
 människors högsta Siåla wåda
 som och sin egen Fördömmelse / för
 hindra det goda / som af et sådant
 tillwårande i Kundskapen kan
 skal härflyta.

42. Men är då intet om all
 så fljttigt studera uti skrifte
 någon Ordning therutaf
 att befara?

Om man et sådant studerande
 allenast grundar på förwett och
 födlig weetenkap / hwaraf man
 gör sig stora inbillningar / och
 ter at tråta med andra / så kommer
 intet godt therutaf / men om man
 effter the ofwantalte regler be
 wer i wårket satt / så följjer the
 utaf en guddomelig och hålsom
 wijsheit / som fast mehr förefo
 mer och afböijer all Ordning /
 at hon den åstad kommer.

Jac: 3, 17. 18. Then wjssdom
 som ofwan effter är / han är fö

kyss / och sedan fridsam / sachtmo-
dig / låter säga sig / full med
barmhertigheet och goda fruch-
ter / opartij / ofrymtelig. Men
rätfsärdighetenes frucht warder sådt
i frijd / them / som frijd hålla.

43. Men omgås de Christne så
fljttigt med GUDz Ord / at the
intet vidare antaga sig några
werldslige sysslor och för-
rättningar?

Det är fuller sannerligen t̄heras
största glädie / att omgås med sin
GUD och hans ord / såsom med det
ena nödwändig. (a) Men me-
dan de ännu lefwa i denna Werl-
den / och behöfwer altså at arbe-
ta så wäl til deras kropps och lifs
underhållande / som och effter de
af GUD til det allmänna lefwer-
nets bästa / äre uti wißa stånd sat-
te / hwarest dem lekamligit arbete
och sysslor förekomma / så förrätta
the och thesamma / effter den för-
måga / som GUD gifwer / med all
fljtt / undfly all lättia / och betyga
swen under en sådan tienst t̄heras

lydna emot thetas GUD/ och fiä
leef emot nästan. (b)

(a) Ps. 119, 102, 103. Jag wisse
icke ifrån tina rätter/ ty tu lärer mig
Sin ord äro minom munne
tare än Zannog.

Luc: 10, 39-42. Maria satte
wid Jesu fötter/ och hörde hans ord
Men Martha bekymrades med idel
lig tjenst. Hon gick fram/ och sade
Herre/ sköter tu intet thet om/ at
syster låter mig tienna allena? så
henne nu/ at hon hielper mig: S
rade Jesus och sade til henne: Ma
tha/ Martha/ tu hafwer omsorg
bekymmer om mångahanda. Ma
et är nöd torffrigt: Maria ha
wer uthkorad den goda delen
hwilken henne icke skal ifr
tagas.

(b) 1 Cor: 7, 20, 21. Swar
en blifwe uti then kallelse /
hwilken han kallad är. A
kallad i tråldom/ haf thet ingen
om/ doch kan tu frij warda/ så
fa thet håltre.

1 Theff: 4, 11, 12. W
at i åren rolige (thet är stille uti
Gudeligit förnöijeligt Sinne)
sköter eder egen stycke / och

beter med edra händer / såsom wij
eder budit hafwa: Alt i hafwen eders
ährliga med them som utan till äro;
och at i theas intet betarfwen.

2 Theff: 3, II, 12. Wij höre / at
somblige ibland eder umgås ofsticke-
liga / och arbeta intet / utan drifwa få-
te fångio. Men them som sådane äro
biude wij / och förmane genom wår
Herre Jesum Christum / at the ar-
beta med stillhet / och äta sit eget
bröd.

44. Men böra de Christne alle-
nast / hwar och en för sig sielf
omgås med Gudz Ord?

Neij; utan de skola och handla
hwarom med och när andra til the-
as upbyggelse.

1 Pet: 4, 10. Wären tienstachtige
ombördes hwar och en med
then gåfwo han hafwer fått /
såsom gode then margfallige Gudz
Åstads skaffare.

1 Pet: 2, 9. Alt i skolen kundgifs
hans dygd / som eder kallat hafwer
af mörkret til sit underliga lius.

1 Theff: 5, II. Therefore förmaner
der inbyrdes; och upbygger hwar
then andra / såsom i och gjören.

Coll: 3, 16. see den 25. frågan.

45. Swad är et sådant kund- 47.
görande / som Petrus wil
hafwa?

At de jämwäl hoos andra tala den
therom / och prijsa den himmelska saln
Fadrens stora Nåde / godheet och of
troofastheet / som of Menniskior def
allesammans utur mörksens wäll thet
digheet / ifrån synden / döden / dieh anb
wulen och Helfwetit återlöst / och sä ä
genom den Hel. Anda kallat haf liga
wer til rättfärdighetenes och salig til h
hetenes underbara Lius; Fördem färd
skull wij och intet skole wandra näst
mörkret / utan i Liuset. I thenna wid
Summa begriipes alt theras kund ne /
görande / eller förkunnande. all
tim

46. Är då en Christen åfwen
wäl skyldig / at sörga för the
andras salighet och upbyg-
gelse?

Ja wisserliga / hålst medan sä
dant här och ther i Gldz ord war
der antydt / samt alla våra Chri
stendoms stycken i Cathechesen gif
wa of jämwäl därtill anwising.
47

47. Huru warda wij då därtill
anwiste i tijo Gudz buud ?

J thet wij så wål i gemen uti
den andra taflan hafwa den be-
salning / at ålska wår nästa såsom
oß sielfwa / som och i synnerhet i
det femte budet / wår nästas lif/
thet är hans wålfärd / warder oß
anbefalt : Ty som jag ju måste
så ålska mig sielf / at jag förnäm-
ligast är bekymrat om min Siäl
til hennes andeliga och ewiga wål-
färd / så är jag och likaledes minom
nästa samma kärleek skyldig. Och
widare äre wij af kärleek förbund-
ne / at afwända ifrån wår nästa/
all den fara / som honom til des
timmeliga lif kan wedersfaras / så
äre wij och mycket mehr förplich-
tade / at effter all wår förmåga
wara honom därtill förhielpelig/
at han i desß siäla nöd och farlighet
ei må omkomma.

Jac: 5, 19. 20. Kiäre bröder / om
någor ibland eder fore wil ifrå sänin-
gen / och någor omwänder honom :
han skal weta / at then ther omwänder
en syndare af hans wågars willo /

han frålsar ena siäl ifrå döden / och
skyer all öfwerträdelse.

48. Wisar oss vår Apostoliska
troo wäl något / som hijt hörer?

Ja / medan wij därutinnan be-
känna ena helga manna sam-
fund / eller the Heligas sam-
fund / thet är / en the heligas ge-
menskap / så består intet en sådan
Gemenskap allenast i deelachtig-
heten af det himmelska goda / som
wij inbördes och med hwar andra
åthniuta / utan och at wij låta den
broderliga kärleken / som det An-
deliga til syffte / och ändamåhl haf-
wer / dela och sträcka sig til hwar
annan inbördes.

I Cor: 12, 25. 26. På thet i lef-
menen skal ingen skielachtigheet wa-
ra: utan alle lemmar skola the
ene för then andra ens omsorg
hafwa. Och om en lem lider något
så lida alla lemmarna med / och om en
lem warder hårliga hållen / så frögda
sig alle lemmarna med.

49. Swad hafwe wij att lära
utur Fader vår / om denna
vår plicht?

At medan wij erkänna och ä-

falla en alla Menniskiors Fader/
 wij och så emot alla böra hafwa
 et kärligt och broderligt sinne/
 hwilken broderliga kärlek innesat-
 tar uti sig en Försorg för Nästas
 wälfärd: Vidare/ medan wij uti
 den bönen/ bedia eij allenast för oss/
 utan och för våra bröder / så äre
 wij ja äfwen skyldige / effter all
 förmåga / på hwad sätt wij kun-
 ne/ at sielfwe thereffter söka thet äf-
 wen hos och på vår nästa/ Gudz
 Namn må blifwa helgadt/ Gudz
 Rijke i honom grundat och stad-
 fästet / och hans gudomelige wilje
 uppå honom och af honom fulls-
 bordadt. Ty thet jag med allwa-
 re beder om / thetsamma söker jag
 och / så mycket hos mig står / at
 befrämia.

50. Huruledes wisar oss jäm-
 wäl Döpselsen til et slijkt
 ändamål?

Medan hon är thensamma/
 hwarmedelst wij blifwa uti Chris-
 sto inympade / och wij således alle
 warda Lemmar uti en andelig
 fropp/

Kropp / så fordrar och så en sådan
gemenskap then Försorg / at then
ena Lemmen skal befordra then
andras bästa.

1 Cor: 12, 13. Wij äre uti enom
Anda alle döpte till en lekamen
ehwad wij äre Judar eller Grecker
tienare eller frije ; och hafwa alle
druckit til en Anda.

vers: 25, 26. bese den 48. frågan

Eph: 4, 15. Warom rättfärdige
kärlekenom / och wår om til i all stycke
i honom som hufvudet är / Christus
Af hwilkom hele kroppen tilhopa för
gas / och en lem hänger in til then an-
dra genom all ledamöten / ther then
ena tienar then andra / effter then
wårck som hwar lem hafwer i sit mått
och gör at kroppen wårer sig sielf
förbättring / genom kärleken.

51. Har och så then Hel. Nat-
warden häruppå sitt af-
seende ?

Ja medan then är en kärlefs
Måltijd / och wij alle samtelige
dårsammastådes warda af et bro-
deelachtige / som gifwer tillkännat
at wij äre en Kropp / så warder en
sådan wår plickt / at förja för wår
nå

nåstas upbyggelse til thes salighet
 äfwen genom detta Sakramentet
 bekräftat och stadfast.

I Cor: 10, 17. Ty thet är ett bröd;
 så äre wij många en lekamen / effter
 wij alle af ene bröde dehlachtige äro.

52. Men huru böra the trogna
 Christna / med och när theras
 nåsta handla om Gudz ord?

Effter Skrifften är gifwen til
 lärdom / til straf / til bättring /
 til tuchtan i rättfärdigheet / 2.
 Tim. 3 / 16. jämwäl til tröst / Rom.
 15 / 4. Så hafwa och the trogna
 Christne macht at bruka Skrifften /
 i affsende til alla these Stycken /
 neml: til lärande / til omwändande
 ifrån willfarelser / til förmanande /
 til straffande / och til tröstande / så
 som Skrifften sielf här och thet har
 gifwit oss anwising til.

53. Kommer thet då allom
 Christnom til / alt sådant at
 göra?

Ja / effter the gåfwor som Gudz
 hwarjom och enom därtill gifwit /
 doch at sådant intet må skie offen-
 feligen

teligen wid en heel Församling
utan särskildt wid allahanda andra
tillfällen / och at thet offentliga
och ordentliga Prediko Embetet så
ledes må obehindrat blifwa.

54. Hurledes måge tå the
Christna lära?

At hwarest the omgås med så
dane personer / som äro i Christen
domen ofunnige / the uti Trones
ensaldighet söka them / at under
wisa / och til skrifften at leda : af
wen och hwarest gudelige Hiertan
äro tillsammans / och läsa uti skriff
ten med hwarannan / at hwar oc
en tå med beskiedelighet / och i kär
lek framförer / thet som hans Guds
honom i skrifften låtit förstå / och
han sedan til andras upbyggelse
kan finna wara tienligit och nö
digt.

Coll: 3, 16. Lärer och förmanar
eder inbördes / med mera som sees
wid den 25. frågan.

1 Cor: 14, 31. I mågen wäl alla
prophetera / then ene effter then an
dra / på det alle måge lära / och alle
warda förmanade.

55. Hur

55. Huru måga the omvända
them / som hafwa willfa-
rande menningar ?

At the them theas willfareller
enfaldeligen af GUD; Ord före-
stålla / med påminnelse / at gifwa
sanningen rum.

56. Hwad är wid förmanan-
det at giöra ?

At the offta wid allahanda til-
fällen förmana och upmuntra
hwarannan / at uti GUD; krafft
med alfware sättia thet i sielfwa
wårket / som de erkiänna wara nö-
digt / förmedelst hwilka förmanin-
gar / deras inbördes hug och sins-
nen då i det goda härligen styrcke
warda.

1 Thess: 5, 14. Wij bedie eder / fåre
bröder / förmaner the oseduga; trö-
ster the kleenmodiga / hielper the swa-
ga / warer långmodiga wid hwar
man.

Hebr: 3, 13. Förmanar eder sielf-
wa alla dagar så länge thet nämnes/
dag / at ingen ibland eder blifwer
förhård genom syndenes bedragelse.

Hebr: 10, 24. 25. Låt oss achta på
oss

oß inbördes til at upväckia til kärlek Ma
och goda gärningar: icke öfvergi ar ti
wandes wår församling/ såsom som om
liga försedt hafwa / utan förman och så
eder inbördes och thet theß mehr Ga
i seen huru dagen nalkas. menn

Rom: 15, 14. Mine bröder / jag som
weet wål sielf af eder / at i ären full med
le af godheet / upfyllte med all kun uppå
skap / förmående förmana hwar the ward
andra. nars

57. Men huru böra the Christia La
ne bruka sit straf-åmbete? Ep

At när the see sine medbröder synighe
da / the få med wänligheet / sacht wår
modigheet och kärleek bestraffa I
them för sådant / wisa them the rop
oråt / och söka dermedelst at förme
och winna them til bättring. be st
of al

3 Mos: 21, 17. Tu skalt icke git
hata tin broder i tino hierta: utan och
skal straffa tin nästa / på thet tu icke
skal lijda skuld för hans skull. wor

Ordf: 24, 25. 26. Then som
til then ogudachtiga säger: Tu ä
from / honom banna menni Fiorna
och folcket hatar honom. Men the
som straffa honom / the behaga wår
och en rijk wålsignelse kommer öf
wer them. delst

Matth: 18, 15. Om tin broder syns
 er mot / så gack och straffa hos
 honom emellan dig och honom allena:
 och så vidare.

Gal: 6, 1. 2. Kiäre bröder / om en
 menniska råkade falla i någon synd /
 som Andelige ären / uprätter honom
 med sachtmodigom anda. Och see
 uppå dig sielf / at tu icke och frestat
 warder / inbyrdes drager hvars an-
 nars börd / och så fulborden i Christi
 dag.

Eph: 5, 11. Hafwer ingen deelach-
 tighet med the onyttiga mörcksens
 värck / utan straffar them hålr.

I Cor: 14, 24. 25. Hwar i nu alle
 propheten / och ther komme nå-
 gor otrogen / eller olård in / han wor-
 de straffad af them allom / och dömd
 af allom: och så worde thet som löns-
 ligt icke är i hans hierta uppenbarat;
 och så fölle han på sit ansichte / tilbä-
 ro Gud / och bekände at sannerliga
 wore Gud i eder.

8. Huru går tröstande the
 Christna an?

Hwarest the hoos bedröfwade
 a wäro / at the tiktala them all Gud-
 er ömmelig tröst / sökandes the me-
 delst / efter förmåga them at uprät-

ta/

na Qwinspersoner med Andeliga
 gåfwor (a) / så må och sådana gåf
 wors brukande i deras ordning dem
 eij håller förwågras / och förden
 skull nämna Apostlarne sielfw
 thesamma gudelige Qwinnor wid
 namn/hwilka med them arbetadt
 samt theras nästa tillika upbygde
 hwilket Apostlarne alldeles inf
 hoos dem hafwa påtalt / utan them
 fast mehr thesfore älskat och be
 römt (b).

(a) Joel: 2, 28. 29. Thereffter
 jag utgiuta min Anda öfwer alt kiö
 och edra söner och döttrar skola
 phetera/edre äldste skola hafwa de
 mar/ och edre Ynglingar skola see
 ner. Och wil jag på then tiden
 giuta min Anda både öfwer tienar
 och tienarinnor.

Apost: G: 21, 9. Philippus Ewangelist
 gelist hade fyra döttrar/ Jungfru
 som propheterade.

1 Cor: II, 5. En Qwinna / som
 der / eller propheterar / med oho
 hufwud. Och så widare.

(b) Apost: G: 18, 26. Apollo
 gnynte dristeliga tala uti Synagoga
 Då Aquila och Priscilla hörde
 non

ligom / togo the honom til sig / och ut-
 gade för honom ännu grundeligare
 bludz wäg.

Rom: 16, 1. 2. Jag befaller eder
 åra syster Phebe / hwilken är i för-
 samlingenes tjenst i Kenchrea / at i
 wärerne undfången i HErranom / så
 ad i Helgon höfwer; och görer hen-
 nygd bistånd i all ärende / ther hon eder
 intaf höfwer; Ty hon hafwer mångom/
 them jemwål mig sielssom warit til
 godo.

vers: 12. Helser Tryphena / och
 Tryphosa / the ther arbeta i HErra-
 nom: helser Persiden mina älskeli-
 ga / som mycket arbetat hafwer i
 HErranom.

Phil: 4, 2. 3. Ewodiam förmanar
 jag / och Syntychen förmanar jag / at
 the åro ens til sinnes i HErranom.
 Jag / jag beder och tig / min rättssinnis-
 ga maka / war them behielpelig / som
 med mig öfwer Ewangelium stridt
 swaswa / samt med Clement och an-
 dra mina medarbetare / hwilkas
 namn är uti liffens book.

Tit: 2, 3. 4. 5. The gamla Qwin-
 nor theslikes / at the ställa sig såsom
 lo behieligom höfwer; ick förtaler skor /
 ogone drinnerskor / goda Lärerskor: at
 de unge qwinnor lära tucht af them;

älska sina män/hafwa sin barn tid
 Wara seduga / lyska / huusachtig
 fromma / sine männ vnderdåniga :
 thet GUDS ord icke skall försma
 warda.

61. Är thet då Qwinspersom
 intet förbudt at lära
 andra?

Ja/ neml: uti en offentlig Fö
 samling. Ty/ at sådant är the
 elliest läsgifwit och fritt/ utom the
 offentliga Församlingen / thet
 af åfwan anförde språk och A
 stoliska Exempel klart.

1 Cor: 14, 34. 35. Edra qwin
 tige uti församlingarna : ty them
 icke tillstodt at tala / utan at the
 vnderdåniga/ såsom och lagen säge
 men wilja the något lära / så skola
 fråga sina män hema : Thet står ic
 qwinnor wäl / at the tala i försam
 lingene.

1 Tim: 2, 11. 12. En qwinna
 te lära sig i stillheet / med all vnder
 dånigheet. Men qwinnone / ståde
 jag icke/ at hon andra lärer/ och icke
 heller råder öfwer mannen / utan
 wara i stillheet.

62. Men på hwad sätt / böra
the Christne betiena sig af så-
dane the ras åmbeten ?

Wid sådana tilfällen / som Guds
och den Christeliga kärleken sielf
them gifwer wid handen / och altså
intet med wåld / fruga sig på nå-
gon / utan tage sig med them alle-
nast före af giöra / som beredwilli-
ge äro / sådant i kärligit sinne af
emot taga.

63. Mon wål och någre haf-
wa macht i sådant affeende och
åndamåhl at komma til-
sammans ?

Lika såsom thet är råt at up-
byggia hwarandra / wid hwart och
ett tilfålle / som af händelse sig kan
tildraga / så kan eij håller thet wa-
ra oråt / när några goda befandte
wänner / på wiß utsadt tid / försam-
las tilhopa / at med hwarannan
uprepa Predikningarne / och til-
lika påminna sig / hwad the därut-
tur hört ; at läsa skrifften / och
therunder i Herrens fruchtan ta-
las wid / huru the thesamma som

the därutinnan låäst / i sielswa
 öfningen wärcställa måtte. All
 nast / at thet intet måtte wara nå
 gra stora församlingar / som fun
 de hafwa et anseende af någon af
 söndring / och af en offentlig sam
 mankomst; at the intet therigenom
 försumma then offentliga Guds
 tiensten / eller tala förachteligen om
 densamma / icke heller förachta the
 ordenteliga predikanterna: jäm
 wäl at the elliest hålla sig i sine
 skrankor / intet mot deras förmåns
 och föräldras wilja efftersättia si
 nödwändigare arbete och kallelse; at
 the och så äro willige giöra råfers
 skap för alt hwad the handlat och
 talat / och thejämte undfly alt thet
 som et elackt skien af sig föda kan.

64. Men må någon ibland the
 andra uphåfwa sig til en sär
 skild lärare / eller låta sig dår
 til af andra beställa?

Neij / ty et sådant Presterskap
 är allom almånt / i krafft hwaraf
 the måste then ene af then andra /
 så wäl taga emot lärdom / såsom

och

och wara beredde i Guds ordning
at låra och underwisa andra.

65. Men är thet rätt/når Personer / som intet hafwa studerat/läggia sig på böga frågor och mörka rum i skrifften/och wilia thesamma utgrundda?

Neij/ utan thesamma woro en förwetenheet / som och lätteligen kan begås af Predikanter / hwilke med större gåfwor äro utrustade. Men the andeliga Presters ämbete är / at i Guds ord allenast söka thet/huru the alle i troones grund någe stadfastade / och til et Gudeligit Leswerne upbygde warda.

66. Hafwa the och wid sacramenterne theas ämbete?

Hwad döpelsen widkommer/så emedan wij äro plichtige / at låta barnen (hwilka Gud effter sit löffte och förbund wil giöra saliga) åfwen undfå medlet til saligheten/nemliga döpelsen. Fördenskul så må uti nödfall/hwarest man ingen Predikant kan hafwa / hwar och

en from Christen wäl döpa / hwilket doop och då / så framt thet eliest Gldz ordning likmäßigt förörrättas / är aldeles en sannfärdig för Gldi gällande Döpelse. Men hwad then H. nattwarden angår / såsom i fall / at man ingen ordentelig Predikant kan tilgå / en effter tröst hungrande och förstande menniska / må hänwisas til thet andeliga Christi Lefamens och Blods äthniutande i troone / och altså et sådant sacrament intet är af lifa nödwändigheet / såsom döpelzen / så kan et sådant nödsfall / på ordenteligit sätt / eij heller gies.

67. Men är eij af alt detta en skamlig wilwalla / och Dordning i Församlingen / at befara ?

Om icke en tilbörliq flit användes / at alt må blifwa innom sina skrankor / så kan sannerliga / såsom af alt annat godt / äfwen af detta / thet som skadeligit är / genom menniskiornas egen skuld / härflöta ; Men hwarest både Prediko-

äm-

ambetet / ſåſom och the Andeliga
 Preſter ſielfwe förrätta deras äm-
 nette effter Christi reglor, ſå har
 man ſådant intet at befruchta.

8. Swad har då Prediko-äm-
 tetet därwid at giöra / på thet
 all Dordning må förekom-
 mas ?

At the ſom offtaſt underrätta
 deras åhörare om et ſådant An-
 deligit Preſterſkap / ingalunda för-
 hindra thes utöfning / utan faſt
 mehr gifwa anledning / huru the
 ſenſamma anſtälla ſkola. Sedan
 at the ſielfwa effter hand gifwa
 ocht / huru deſamma / ſärdeles the
 om af GUD mehra gåfwor och
 ſriffthet til hafwa / giöra thet
 dem tilkommer / fordra ibland rå-
 denſkap utaf them för ſådant / och
 om the wijsligen therwid förhålla
 ſig / ſtadfåſta dem widare därutins-
 nan / men om the utaf oförſtånd
 hade felat / underrätta them med
 kärleek och ſachtmodigheet / och
 föra them til rätta igen. Men i

synnerheet skal Prediko = Ambetter
 förekomma thet / at theras åhörare
 intet falla på förwetenheet / tråta
 eller falsk lära / och gå widare än
 then Christelige Upbyggelsen wid
 handen gifwer. Börandes alltså
 wid thetta wärcket uti alt förbe
 hålla sig et Osiferupseende / så at
 the thetsamma Christeligen styra
 och regera.

69. Men huru böra the ande-
 liga Prestier sig härutiinnan
 sielfwa förhålla / till Gerd-
 ningz förekommande?

At the af en reen och uprichtig
 Kärleek låta sin egen samt sin nå-
 stas Upbyggelse wara theras ån-
 damåhl / och intet göra något för
 fåfång åhra skull / eller i annat
 fiögligit asseende: At the intet för-
 retaga sig thet / som är them för-
 högt / at the förtroliga umgås
 med Gudfruchtige Lärare / fråga
 thesamma som offkast om råd /
 taga them sig til hielp / när the så
 förmå / gifwa sielfwa tilfålle til
 the

theras ämbetes förrättande / äro
 redwillige at göra them råcken-
 kap för sitt förhållande / följande
 thes theras Christeliga Råd effter.
 synnerheet / at the afhålla sigh
 från alt förklenande och dömande
 om Gudfruchtiga Lärares ringa-
 de swagheter / wetande at utaf så-
 dant / och then theras härskande
 Denighet samt missförstånd / kan
 mera oreda än Upbyggelse genom
 dem förorsakas.

10. Men hafwa icke the Ande-
 liga Prester och så macht / at
 döma om sina Lärare ?

Ja / på thet sättet / at the flitigt
 fördothwa theras lära / om then är
 ofwverens stämmande med Guds
 Ord / och när the sinna then dår-
 utinnan hafwa sin grund / the tå
 följa themsamma; Men om the
 förstå then wara falsk / at the til-
 tala them för sådant / och om the
 därmed vidare fara fort / taga
 sig för sådan falsk Lära tå til-
 vara.

Apostla G: 17, 11. See den 3ode
frågan.

I Thess: 5, 20, 21. Förachter icke
prophetier / men pröfwer all ting /
och behåller thet godt år.

I Joh: 4, 6. Mine käreste / i skolen
icke troo hwar och en Andas
utan pröfwer andarna / om the äro
af Gudi: ty många falske Prophe-
ter äro vthgångne i werldena.

Matth: 7, 15, 16. Wachter eder
för the falska Propheter / som
komma til eder i fårafläder; men in-
wärtas äro the glupande Ulfwår;
utaf thesas frucht skolen i
känna them.

*

*

*

*

*

*

De

Wamble och Sejare

Barares

Witnesbörder /

om thet

Andeliga

Presterskabet.

*

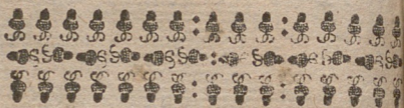
*

*

*

*

*

Tertull. Lib. de Exhort. Castit.
Cap. 7.

Men icke wij Leefimänn / och
så äro Prestes? Thet är
skrifwit uti Uppenb: 1. 6. och 5. 10.
Han hafwer och så gjort oss til
Konungar och Prestes för Guds
di och sinom Fader.

Ambros. 4. de Sacrament,
Cap. 11.

Hwar och en smörjes til et Prestes-
skap / och til et Konungarijke /
men thet är et andeligt Konun-
garijke och Presteskap.

August. 20. de C. D. 10.

The skola wara GUDS och
Jesu Christi Prestes / the skola
regera med honom i tusende åhr.
Detta är sannerligen intet sagt om
Biskoppar och Lärare allenast /
hwileka nu förtijden uti Försam-
lingen egenteligen fallas Prestes /
utan

utan såsom alle kallas Christne/
 (thet är smorda) för then helga
 smörjelsens skull ; altså beta
 och alle Prester / medan the
 äro ena öfwerste Prestens lem-
 mar. Om hwilka Apostlen Pe-
 trus talar i sin förre Epistels 2. 9.
 så han säger: Et heligt sälf / et
 Konungsligit Presterkap.

Joh. Chrysoft. Hom. 7. in Gen.

Ly jag will och beder jämwäl/
 at i alle mågen wara ibland lära-
 res antahl / och at i eij allenast ä-
 ren wåra Ord; åhörare / utan at
 i och förkunnen wår lära androm/
 och såsom fiskare upsöken de will-
 farande; at de på then rätta san-
 ningenes wåg åter komma måga.
 Såsom och Paulus säger: Up-
 bygger then ena then andra. Och
 widare: Skaffar med fruchtan och
 båsowan/ at i mågen saliga warda.
 Så skall GUD föröka wår my-
 ckenhet / och i warden med större
 ymnoghet nyttiandes nådena ås-
 wan effter / då i högeligen ären be-
 kymrade om them/ som edra med-

lemmar äro: Ty GUD will intet/
 af en Christen skal endast låta
 nöija sig deråt / at upbygga sig
 sielf / men at han och må upbyg-
 ga andra / icke allenast med läran-
 de / utan och med lefwerne och
 umgänge.

Doct. Mart. Luther. handlar
 fast allestädes uti sina skrifter om
 thetta andeliga Presterskapet / wij
 wela allenast några ställen af dem
 här införa.

Tom. Alt. II. pag. 503. 504.
 505. 506. 507. 508. 509. wisar han
 af GUDS klara Ord / hwaruti
 det andeliga Presterskapet består?
 Neml: (1.) uti privat Nåstas lä-
 rande och underrättande. (2.) Uti
 nödfall at döpa. (3.) At wälsig-
 na det heliga Brödet och Wijnet.
 (4.) Uti förhårdade syndares bin-
 dande / och botfärdige syndares af-
 lösande. (5.) Uti andeliga och le-
 famliga gåfwors offrande. (6.) Uti
 bediande för sig och andra. (7.) Uti
 hwar och en läras dömmande och
 kännande.

Luth.

Luth: uti sin Kyrckopostill win-
terdeel pag: 122. Här upkommer
en fråga: Om och Laici, eller
gemene Man må och predika?
medan här S. Stephan intet war
satt til at predika (hvilket ämbete
Apostlarna sig sielfwom förbehål-
la / som sagt är) utan at sköta
Huushåldztiensten / som sees i Ap:
Giärn: 6. 2. 3. - 5. 2c. och han lif-
wål / när han gick til forget / och
kom ibland fälcket / gjorde sig straxt
rychtbar / medelst teken och under-
såsom denna Epistl. säger. Straf-
fandes därtill Ofwersta Prester-
na. Men S. Stephan står här
fast / och gifwer med sitt Exempel /
hwarjom och enom macht / at
predika / på hwad ort han wara
må / antingen i huuset eller på for-
get / låtandes Gudz Ord intet så
wara bundit wid slätta / och
länga kappor / doch at han thes
medelst intet förhindrar Apostlar-
ne uti theras predikande / utan
sköter lika fullt sitt ämbete / bered-
willig at tåga / när och hwar-
est

est Apostlarne sielfwa predika. In thet måste ju wara en ordning / så at the intet predika alle tillika / utan såsom S. Paulus i Cor. 14. 29. 30. säger : En eller två tale / och hwarest enom androm något warder uppenbarat / så tige then första ; Som man och bewijst af Apost: Giärn: 15. at sedan Petrus hade lycktat sin Predikan eller swar uppå det Spörsmåhl / som någre af the Phariseer först framstälte / angående omskiårelsen / så predikade effter honom Barnabas och Paulus / och sidst Jacobus / talandes den ena effter den andra / wid sått / som thet nu förtiden skeer i Hög-skolar / wid theras disputationer. Men nu står en allena på Predike-stolen / och pratar om Didrich, om Behrn / eller hwad han har drömt om. Wid en rått predikan skulle så tilgå / såsom ohn-gefåhr öfwer bordet wid en Col-lation eller gästabod ; Therefore har och Christus insatt then helga Mattwarden / så han satt til bordz och

och
Me
ståll
Me
Eli
pag
bur

M
I

Tro

lena

tet /

war

ne /

ster

gar

Fri

lärd

om

Th

a. 5

25.

H

och handlade om GUDS Ord;
Men nu är alt omvändt / och i
ställe för GUDS Ordning idel
Menniskio Ordning infkommen.
Eliet see och Tom. Altenb. VII.
pag. 537. b. item Tom. Alten-
burg. VIII. pag. 374. a. b.

Alla Christna äro Prester.

Luth. Tom. Alt. I. pag. 522.
Eron måste giöra alt / hon är al-
lena thet rätta Presterliga ämbet-
et / och låter och så ingen annan
warat. Therefore äro alle Christ-
ne / Mann och Qwinna / Pre-
ster / thet må wara ung eller
gammal / Herre / eller Tienare/
Fru eller tienarinna / lård eller o-
lård. Här är ingen åthskilnad/
om icke de hafwa en olika Troo.
Theslikes Tom. I. Alt. pag. 850.
a. 577. a. Tom. II. pag 24. a. b.
25. a. 175. a.

Åthskilnad emellan Prester-
skap och ämbete.

Tom. Alt. I. pag. 5596. b. så
som

som ock 594. a. Petrus nemner folket och församlingen så tydeligen/ och fallar them allesammans et Konungsligit Presterskap/befaller them at predika Gudz nådewärck/ som them kallat hafwer. Then helga Andas lærer oss / at Wijgsel/ Messe/ Kalck 2c. kan intet göra til Prest/ och gifwa presierlig macht/ utan Presterskapet med des macht måste finnas hoos en förut / neml: thet man i Döwelsen undfåt/ och är allom Christnom allmänt genom trona / hwilcken them upbygger uppå Christum then rätta öfwersta Presten / såsom Petrus han säger : Men at utöfwa och wärckställa en sådan macht/ tillkommer intet hwar man / utan then/ som af Församlingen / eller Församlingens Befälhafwande därtill kallat warder/ han förrätte allena et sådant wärck på Församlingens wagnar / hwilke then allmäna machten tilhörer.

Alla

Alla äro Prester i Krafft af
Döpselen.

Luth. Tom. Alt. II. pag. 430.

b. Therefore wille jag öfvermåt-
tan gärna / at thet ordet Prest/
äfwen så allmänt wore / som
at man kallar oss Christna / ty
thet är alt et / Prest och döpta
Christna. Såsom jag nu intet
bör tåla det / at the Prestwigde
wilja allena heta Christne och döps-
te / så litet skal jag och lida det /
at de allena wilja wara Prester.

Huruledes Qwinnor är för-
budit at predika.

Tom. Alt. II. pag. 29. a. b.

Men då Påwiska hålla oss Pau-
li språk före i Cor. 14. 34. Qwin-
norna skola tige i Församlin-
gen / thet står en Qwinna in-
tet wäl an / at hon predikar /
thet warder ena Qwinno intet
tillstådt at predika / utan hon
skal wara underdånig och ly-
dig ; at där af följer / thet predi-
kande kan intet wara allom Christ-
nom

nom allmänt/neml: inga qvinnor/
 därtill swarar jag : At man qwin-
 norna/ såsom de där ingen röst haf-
 wa / hwilka och eliest förhindra-
 de och ofskickelige äro / intet låter
 predika; Ty fast än hwar och en
 macht hafwer at predika / så skal
 man doch ingen därtill bruka / ej
 heller skal någon af sig sielf thet
 understå / med mindre han icke
 fram för andra därtill är skic-
 kelig / för thensamma skola the
 andra wifa / och gifwa rum / på
 thet en tilbörlig åhra / tucht och
 ordning må bijbehållas.

Prester genom nya födel- sen.

Tom: II. Act. pag. 502. a:
 Ty en Prest besynnerligen i Nya
 Testamentet måste därtill intet
 blifwa giordt utan född / war-
 der intet därtill wiigd / utan ska-
 pad / han blifwer född / men intet
 genom fögens / utan genom And-
 dans födelse / af wafn och And-
 nom i nya födelsens bad / förden-
 skull

Kull äro alle Christne / den ene med
 den andre / Prester / och alle Pre-
 ster äro Christne / och må det wäl
 wara et förbannat tahl / therest
 man wille säija / at en Prest wore
 en heel annan ting än en Christen
 är / ty sådant tahlas utan bewijs
 af Gudz Ord / grundande sig al-
 lenast på menniskio lära.

Utaf de Lärare / som uti senare
 tider och effter Luthero leswat/
 hafwa likaledes många / om thet
 andeliga Presterkapet / efftertånc-
 deliga påminnelser giordt / neml:
 Theße förtrefflige och berömlige
 Theologi, Martinus Chemni-
 ius, Gerbard, Lubinus, Tar-
 novius, Brochman, Glasius,
 Dannhauer, Balduinus, Spe-
 rerus, och med theße Paul Jeni-
 schen uti sin så kallade Seelen-
 katt / öfwer hwilcken Doct. My-
 lius, Professor i Jena och Wit-
 enberg, uti sit Företal / 1594.
 således skrifwer: Jag för min deel
 håller thet för thet förnämsta sty-
 cket

cket af then sälla Pingsten uti Nya ha
 Testamentet / at i these våra tij- och
 der / nästan på alla orter / och af the
 allehanda stånd / dageligen yppas tig
 sådant folck / som sig i GUDz för- uti
 samling see och höra låta / uppå uti
 hwilcka GUDz Ande hwijslar med Up
 allehanda nyttiga och upbyggeliga na
 gåfwor / hwarmedelst the ibland till
 GUDz folck prophetera (thet är hw
 utläggga Skrifften) och hafwa eij ole
 allenast hoos sig sielfwa en god 8.
 och fullkomlig grund och förstånd fff
 om the högwichtige saker / som An
 höra til vår salig-giörande Chri- S
 stendom / utan och i Krafft af den he
 öfwerflödande GUDz nåd / och then ret
 Helige Andes inneboende åga / en es
 sådan skickelighet / at de om GUD vor
 och allahanda guddomeliga saker / no
 åfwen hoos andra Christna kunna u k
 tala / ja och understundom wål up- Del
 penbarligen disputera, samt häre en
 liga böker samman skrifwa. Thes ja a
 heter råtta Theodidacti, Lärde tam
 af GUDI / hwilcka eij allenast lä- ppe
 ran om GUD och hans heliga ord / am
 haf

hafwa fattat och begriipit / utan
 och haft och bekommit GUD
 then H: Andas sielf till en krafft-
 tig Læremästare / som sin lag
 uti thetas Hiertan gifwit / och
 uti thetas Sinne inskriswit.
 Uppå sådana Menniskior röner
 man och besynnerligen / at GUDs
 tillsäijelser och löfften fullbordas /
 hwarmed GUD fordom tröstade sitt
 folck / genom Propheten / Joel. 2.
 8. 29. på följande sätt : Ther-
 effter skal jag uthgiuta min
 Andas öfwer alt kiött / och edra
 Söner och Döttrar skola pro-
 phetera. Ty när man hörer wå-
 nret susa / hwem wil då twisla om
 des blåsande ; när Andans gås-
 wor wisa sig i hwarjom / och
 nom till et allmänt gagn / hu-
 u kan man wara öwis / om then
 Helige Andes wärkan ? Hwil-
 en wärkan / såsom den uti män-
 skas andra stycken / också och för-
 stämligast härutinnan utwisar och
 appenbarar uti GUDs heliga för-
 samling och folck uppå jorden / at
 ej

eij allenast the äldsta hafwa drö-
mar och guddomelig uppenbare-
ser; utan och Ynglingar see sy-
ner / våra Söner och Döttrar
prophetera. Ja / at GUD rijke-
ligen uthgiuter sin Anda / både
öfwer tjänare och tjänarinnor
samt i thenna närvarande Nåde-
nes tiid anställer / och erhåller hos
sitt folck / en daglig och stadig
varande Pingste-frögd.

Alf then orsak behagar thet mig
rätt öfvermåttan / och frögda
mig hierteligen / tå bemelte Andans
Krafft / och the liusliga GUD
gäfwor sig uppå någon så ögon-
skienligen uppenbara. Och behöf-
wer ingen fruchta sig för någon
öfwer hoos mig / som wore jag at
thet sinnet / at förwågra någon
propheterandet / och dämpa An-
dan hoos någon / utan såsom
Moses / då hans tienare Josua
emot några propheterande i GUD
Folcks Lägre / så ifrades / at ha
begiärte / thet måtte them sådant
förbiudas / bemötte samma si-
tiö

tienare med det swaret: Goswe
 GUD/at alt HErrans Folck pro-
 pheterade/ och HErrren låte sin An-
 da komma öfwer dem / 4. Mos. B.
 2 / 29; så wille jag äfwen önska / at
 hwar och en måtte prophetera/ och at
 alle menniskior hade både kundskap
 och förstånd/ at om GUD och de gu-
 domeliga saker / som vårt lefwernes
 Förbättring och salighet angå / kunna
 tala / disputera, predika och skrifa:
 Ty Andan skal ju / såsom Paulus
 förmanar/ ingen dämpa. Så är
 ock detta wist/ at såsom wädret blås
 hwar det wil / äfwen så låter ock
 Andan intet binda sig för några
 enda Personer eller Stånd skul. Uti
 hwarjoni och enom / säger Paulus
 i Cor: 12 / 7. utan affeende på Person
 och Stånd/ bewisa sig Andans gåf-
 wor/ när man allenast efterstråfwar
 de goda och yppersta Andans gåf-
 wor / 2c. Sin vidare skrifwer ock
 mycket märckwärdigt / om detta de
 Christnas Andeliga Presterkap/ och
 den deraf följande höga och nöd-
 wändiga Plicht / samt oundwifeliga
 almånna Skyldighet / Theophilus
 Großgebur uti sin Wächter-
 Stimme aus dem verstorften Zion/

cap. 7. p. 129. & seqq. Hinrich Müller uti bägge sina Evangelie- och Epistel- Postillor / kallade Evangelische und Apostolische Schluss- Kette / samt i en annan des mycket upbyggelige Bok / benemd Liebes- Kus / p. 168. & seqq.; Afwenwål Johan Arndt, Lütke man, Sriver, Mengering, Schmidius, Strignitius, Hoë, och flere andre; Besynnerligen har Johan Vilitz 3. hårliga Predikningar om denna materien utgifwit. Utaf Doct. Lütke man och Doct. Müller wil man ock något här om införa; nemligen den Förre / uti des Apostoliska Upmuntring eller Epistel Postilla / som jämwål i Swenskan är öfversatt / skrifwer uttryckeligen / säjandes: Wij kunnom alle wara GUDS dens Aldrahögstes Prestes / med Inwärtens GUDztiensts förrättande. Och nu i Nya Testamentsens tid / är sannerligen ingen åtskilnad; hålst emedan den utwärtens GUDztiensten i Gamla Testamentet / som bestod i offrande / rökande och mångfaldiga Reningar / uphåfwen och afskaffad är. Ty ehuruwål Predikors Embetet jämwål nu i denna tiden ett besynnerligt stånd är; hwar utinnan de af GUDI och Församlingen

gen tillförordnade tienare / det offens-
 teliga Predikandet / förmaningen
 och Sacramenternas utdelande or-
 denteliga förestå och afwacha mäs-
 ste; likwål hwad den rätta Gudztien-
 sten angår/är ingen åtskilnad emellan
 de Christna/ ty de äro alle Prester.
 Hwar och en Christen tillkommer den
 Högheten / som Petrus omtalar och
 förkunnar i 1 Pet. 2, 9: I ären det
 Utvalda Slächtet / det Konungsliga
 Presterkapet / det Heliga folcket / och
 det Egendoms folcket / at I skolen
 fungöra Hans dygd / som Eder kal-
 lat hafwer af mörkret / til sitt under-
 liga Ljus. Sådane Prester äre wij
 jämwål af Födelsen. Ty likasom i
 Gamla Testamentet ingen komma
 kunde til den Presterliga Wärdig-
 heten / som icke efter Födelsen war
 af Arons slächte; altså kan ingen an-
 nan i Nya Testamentet warda nå-
 gon Prest / utan allena den som är
 en Födder Prest / neml: igenom den
 Nya födelsen / när wij genom Chris-
 sti Andä i trona wardom födde på
 Nytt. Emedan wij då allesannans
 Prester äre / så börom wij wål för-
 stå oss på Offer och Gudztienst 2c.
 Den Senare/neml: D: Müller yttrar
 sig icke mindre märckwärdigt uti deß
 Evang. Schluß-Kette p. 648. a, där

han så säger: Uti Christi schola heta de alla Andelige / som födde äro af Andanom/de måga leswa i det Andeliga eller werldzliga ståndet/Gal. 6, 1. Efter som uti döpelsen den H. Ande öfwer dem alla är rikkelige utguten/hwarföre skulle de icke alle heta Andelige? Den H. Ande bor uti alla / förden skul äro de alle Helige och Andelige: Han uplyser dem / at de känna GUD och hans hemligheter: Han resgerar dem / at de leswa efter GUDs wilja/och tienna honom i Helighet och Rättfärdighet / som honom behagelig är: Han gifwer deras anda witnesshörd / at de äro GUDs barn / och är altså deras Arfspant. Deruppå känner man dem igen/at de äro Andelige. Gåmwal i des Epist: Postilla på 5. Sönd. efter Trett. Dag: En Christen måste wara den andras Prest/med lärande och förmanande / ty därtill hafwe wi Smörjelsen af GUD. Swartil är en salwa nyttig/ när hon ingen lukt gier ifrån sig? Kärleken lägger grunden och underrättar de Enfaldiga; Förmaningen bygger uppå grunden / upmuntrar och drifwer dem som det redan weta/ genom Lockande / Hotande / Warnande/ Bestraffande / at de ställa i wärcket hwad de weta.

Hit in til gå nu de Lärares Wits-
 nesbörder / hwilka sal. Doct: Spener
 fuller til en ansenlig dehl widlyftiga-
 re anfört / ån här skedt / hafwandes
 man denna gången / såsom den första/
 en och annan Lärare allenast med
 deras egna ord / de måsta åter wid
 namn i ett kort begrep upräkna och
 sammanfatta welat. Måst alla dessa
 den Evangeliska Församlingens
 förträffliga Lärare / är ock ei obilligt/
 at / efter denne Tractat på Swenska
 språket i dagzhuset framgifs / ås-
 wen til slut nämna och anföra en
 mycket Berömlig och nit-ålskande
 Swensk Theologum, benemd Olof
Ekman, hwilken i en sin Bok / kallad
Sionödz-Löfte / rätt märckwärdigt
 och med den H. Skrifft aldeles öf-
 werens stämmande / infört och klar-
 ligen förestält: Så wäl huru högst-
 nödigt denna oumgångeliga Lära om
 det Andeliga Presterskapet / hwilken
 nu så platt i förgätenhet = mörcker
 bortwååft och undanstucken är / mås-
 ste å nyo i Dagzhuset framhafwas
 och med alt alfware drifwas; Såsom
 ock sielfwa Sättet / huruledes icke
 allenast Lärare och Predikanter / us-
 tan ock sielfwa Öfwerheten / både
 kunna och skola taga sig lägenhet/
 folket til utöfwande af deras Chris-

stendoms Plicht/ med Inbördes Lär-
 rande/ Barnande/ Bestraffande/
 och Förmanande/ at upmuntra och
 tilhålla. Ty så säger han i sin Boks
 16. cap. Om wij wele med rätta heta
 Christi och den Apostoliske Försam-
 lingen/så måste wij ock detta stycket/
 så wäl/ som alla andra / fulgöra; och
 emedan det aldeles förfallet är/ må-
 ste de/ som i synnerhet böra wara be-
 kymrade om GUDs Församlingz up-
 byggelse/ lägga winning wid / huru
 detta medlet må åter igen uprättat
 warda / hwilket kan ske på dese sätt
 och andra: (1.) Om Lärare och Siä-
 lasörjare stitelligen derom undervisa
 sina Åhörare / icke med predikande
 allenast en gång och annan om åh-
 ret/utan ock i alla Catechismi förhör.
 (2.) At ock wid all Skriftermål/föres-
 hålla folket om detta stycket; om de
 hafwa det försummat / om de wille
 utläsra/at de wilja det fulgöra. (3.)
NB. Om ock höga Öfwer-
 heten befalning utgåfwo/
 at alle skulle detta Andeliga Pres-
 sterkapet / såsom GUD förord-
 nat hafwer/ redeligen fullgöra;
 Ty Öfwerheten måste hålla hägn
 och upsyn öfwer GUDs befalningar/
 at de efterleswas / så lärde Öfwer-
 heten

heten med Konung David: Sfwers
 trådarena HErrans Wågar / at
 syndarena omwände sig til honom.
 Denna Sfwerhetsens Befalning
 skulle ganska mycket gälla; och be-
 synnerlig / om de til något straff skyl-
 diga gjordes / som funnos wanwyr-
 deligen detta stycket församma.
 (4.) At Lärarena i allahanda tillfäl-
 len och omgånge med sina Åhörare /
 som ock andra Christna fliteligen
 detta stycket efterkommo.

Om nu på desse och andra sätt/
 detta stycket / eller Andeliga Prester-
 skapet kunde vprättas / såsom det
 wiberligen vprättas kan / ty GUD
 förordnar intet omöjeligt / huru
 skulle därmed Christendomen härli-
 gen befordras? Igenom det Inbör-
 des Lärande / skulle alla komma til
 GUDS kundskap. Mångahanda
 synder och ondt wäsende dämpas/
 genom det Inbördes warnande och
 straffande: Eller åntelig / tå däm-
 pas / när den ena Christna Broder-
 ren angoswo den andra för För-
 samlingen eller Ryrckiorådet / efter
 han intet wille efter flere åttwarnin-
 gar bättra sig / at tå der försara / med
 honom / efter Himelriksens Nycklars
 macht / at omwända den syndaren.

Register uppå Frågornas innehåld.

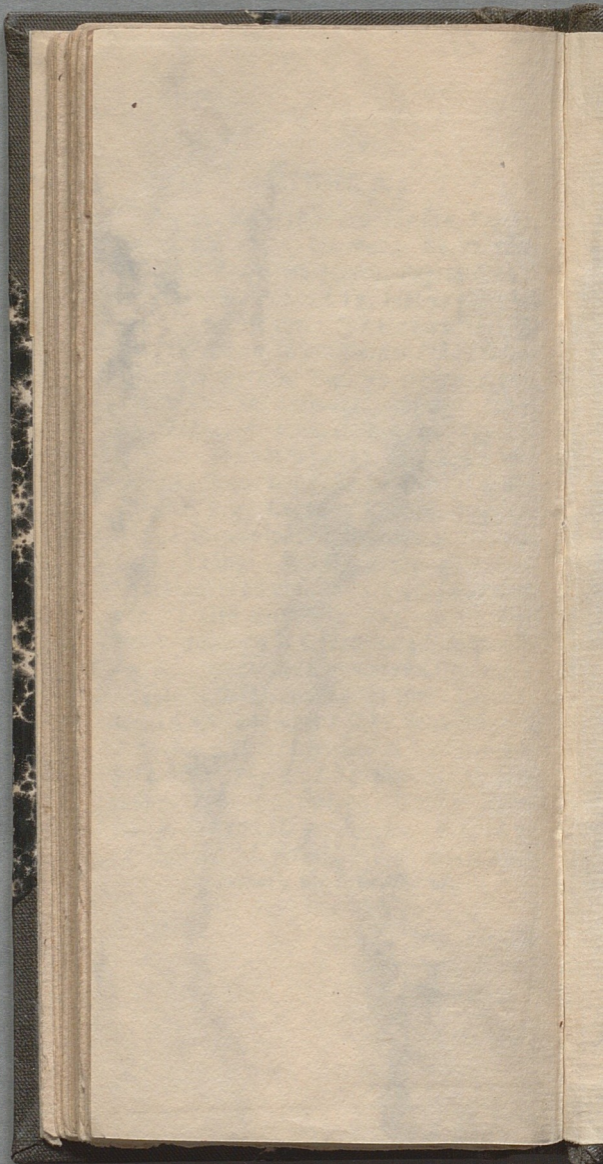
1. 2. Fr. Det Andeliga Presterskapet bewi-
sas utaf Skriften.
3. Hwarföre det heter Andeligt.
4. Kommer af Christo.
5. Igenom den Nya födelsen.
6. 7. Dertill kommer Smörjelsen.
8. 9. Christus och de Christna äro smorde
til Rouningar / Prester och Propheter.
10. Alla Christna äro Prester.
11. Detta Namnet hörer icke egenteligen
Predikanterna til.
12. Predikanter äro icke allenast de Andeliga.
13. Treggihanda Christnas Embete.
14. 15. 16. At offra sig sielf / sin lekamen och
ledamöter / och sin siäl.
17. Tåleligen lida / och gifwa sit lif i döden.
18. Döda den gamla Adam / eller den gam-
la menniskan. (ttighez wärck.
19. Offra Tack- och lof-Offrer / och Warmher-
20. Offra läran om Ewangelio.
21. Doch icke något Försoningz offer.
22. 23. De Andeliga Offrer äro rena genom
Christum.
24. Andra Embetet är / at bedta för andra.
25. Det tredie är at bruka Gudz ord.
26. Jefe / som skulle alla wara predikanter.
27. Doch likwål handla de ther om för sig
sielf / och med andra.
28. 29. 30. Hos sig sielf bruka de Gudz ord /
igenom flitigt hörande och läsande / hwil-
ket alla Christna ägnar och bör.
31. 32. 33. Enfaldiga kunna ock förstå Skrif-
ten / och dershöre skola de densamma läsa.
34. 35. Intet förhindrar dem / hwarken deras
enfaldighet / eller brist på främmande språk.

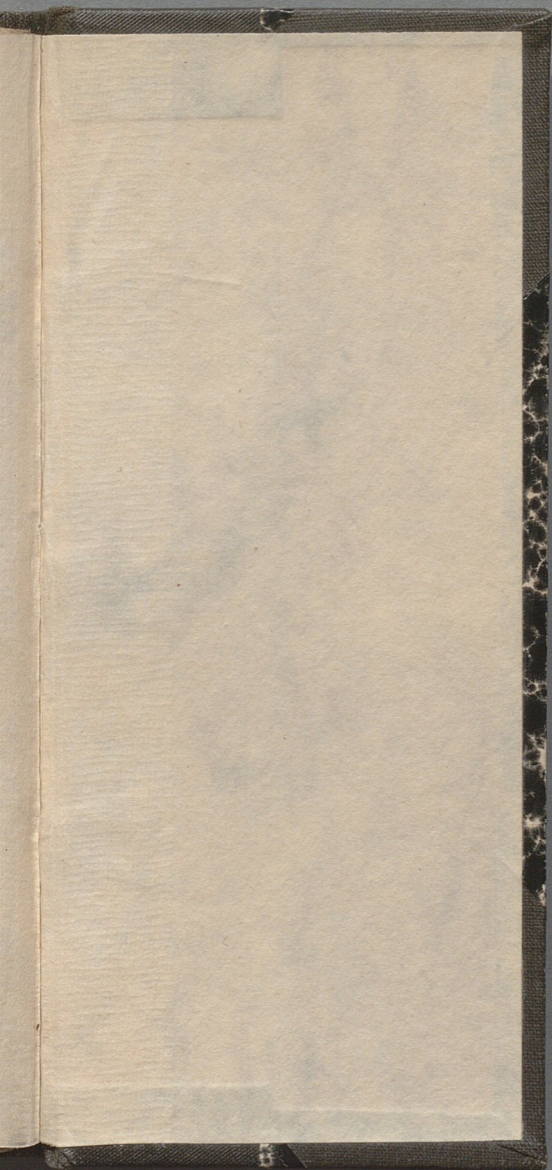
36. De förstå den H. Skrift genom den H. Andes uplysning.
37. 38. 39. Hwad de skola taga i acht och fly / wid den helga Skrifts läsande / at de den förstå med frucht och nytta.
40. 41. Hwilken den bästa Enfaldighet är.
42. 43. Skriftens slitiga läsande förorsakar ingen Ordning / icke heller uphåfwer det de andra werldzlige syflor.
44. At omgås med GUDs Ord hos andra.
45. Hwad med Petri kungörande förstås.
46. En Christen måste äfwen wäl förja för andras salighet.
47. 48. 49. 50. 51. Hwar til of förbinda alla Huswudstycker uti Catechismo.
52. 53. Huru alla Christna skola omgås med GUDS Ord hos sin Nästa.
54. Bti Lärande.
55. Bti de wilfarandes Omwändande.
56. 57. 58. Bti Förmanande / Straffande / Tröstande / och Aflösande.
59. Sådant går icke allenast Hus-Fäder och Hus-Mödrar an / med de sina / utan ock alla andra Christna.
60. 61. Hwad Qwins-Personer är lofligit härwid / eller olofligit.
62. Huru sådant wid tilfällen brukas bör.
63. At man ock fördenskul kan tillsamman komma.
64. 65. Ingen skal sig til en besynnerlig Lärare uplåsta / och mörcka Skrift-ställen företaga.
66. Hwad wid Sacramenten är til at göra.
67. 68. 69. Huru all Ordning och wilwilla bör förekommas / och huru Prediko-Embeteret samt de Andelige Prester sig emot hwar annan böra förhålla.
70. At de Andelige Prester hafwa macht om deras Predikanter at döma.

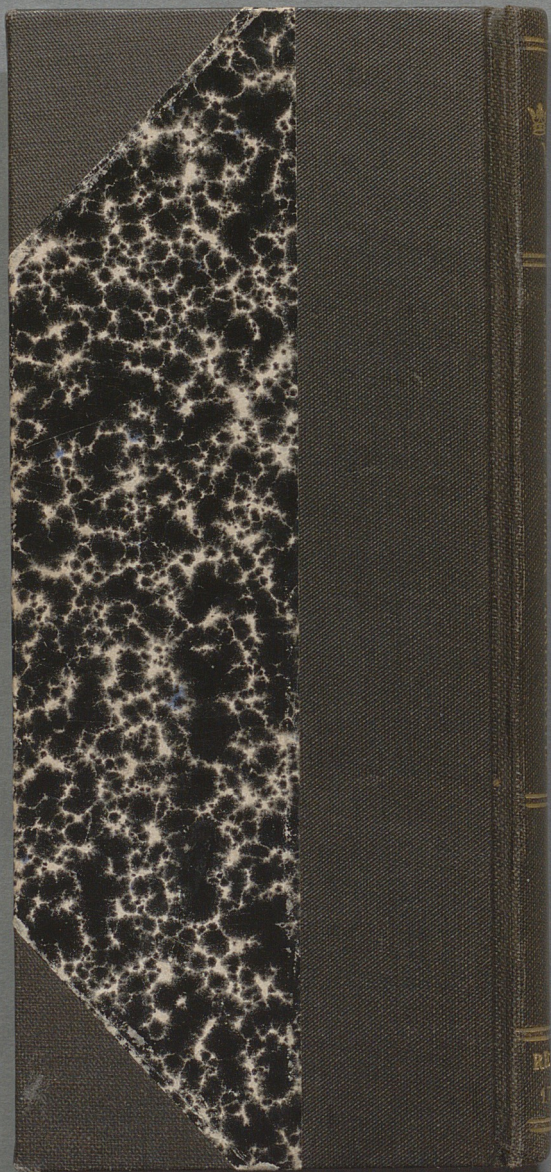
Errata.

Pag. 10. lin. 15. står äro / läs äro. Pag. 12.
lin. 24. står edras / läs edars. lin. 28. rätt-
ferdighet / l. rättferdigheten. Pag. 18. lin. 24.
läsa / l. lösa. P. 20. l. 18. hiddo / l. hyddo.
P. 21. l. 7. eder thet: J / l. eder: Thet J.
Pag. 24. lin. 19. såsom Presten / läs / såsom
Sjwversta Presten. Pag. 29. lin. 17. edrat /
l. edart. lin. 28. gästwar / l. gästwer. P. 33.
l. 2. råt / l. rätt. l. 22. tu / läs / ty. Pag. 43.
l. 17. (b) af / bör stå / (b). Af. l. 20. utt /
läs / til. P. 44. l. 19. of och / efter / läs / of /
och efter. P. 45. l. 5. eder / l. edars. Pag. 46.
lin. 14. Grund wål / l. Grundwal. lin. 19.
länge / l. länge. P. 48. l. 3. färdigare / om /
l. färdigare / än om. P. 53. l. 18. söta / efter
eller / l. söta efter / eller. Pag. 56. l. 2. för-
flena / förringa / l. förflena och förringa.
lin. 20. ofwantalte / l. ofwan omtalte. P. 60.
l. 14. intet skole / l. intet mehr skole. Pag. 62.
lin. 19. skielachtighet / läs / skiljachtighet.
P. 68. l. 4. försedt / l. för sed. P. 70. l. 17. och
so / l. också. Pag. 76. l. 13. förmåns / l. för-
måns. P. 85. l. 2. smorda / l. Medsmorde.
lin. 5. äro ena / l. äro den ena. P. 87. l. 7.
förbehålla / l. förbehöllo. P. 93. l. 19.
Spenerus, läs / Cramerus,

12.
tt.
4.
oo.
S.
om
nt/
3.
3.
tt/
ß/
6.
9.
n/
er
ra
a.
o.
2.
et.
ch
ra
oe.
7.
.

www.books2ebooks.eu